

PRITARTA
Jonavos rajono savivaldybės
tarybos 2018 m. birželio 28 d.
sprendimu Nr. 1TS-139

PATVIRTINTA
Jonavos vaikų lopšelio-darželio
„Dobilas“ direktorės
2018 m. liepos 31 d.
įsakymu Nr. 1V-68

JONAVOS VAIKŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „DOBILAS“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Duomenys apie švietimo teikėją:

- 1.1. Teikėjo pavadinimas - Jonavos vaikų lopšelis - darželis „Dobilas“
- 1.2. Teisinė forma - biudžetinė įstaiga
- 1.3. Grupė – ikimokyklinio ugdymo mokykla
- 1.4. Adresas - Chemikų g. 33, Jonava, LT – 55238.
- 1.5. Telefonas, el. pašto adresas - (8 349) 65 083, info@dobilas-jonava.lt
- 1.6. Internetinės svetainės adresas: www.dobilas-jonava.lt

2. Vaikai ir jų poreikiai.

Lopšelyje – darželyje „Dobilas“ ugdomi 2 - 6 m. vaikai. Į grupes vaikai paskirstomi pagal amžių :

- 1) ankstyvasis amžius 2-3 m.
- 2) ikimokyklinis amžius: 3-4 m., 4-5 m., 5-6 m.
- 3) priešmokyklinis amžius 5-6-7 m.

Grupės komplektuojamos: vieno amžiaus, mišraus amžiaus vaikų.

Lopšelyje-darželyje tenkinami vaikų prigimtiniai, kultūros, socialiniai, pažintiniai ir saugumo poreikiai.

Įstaigoje sudaryta humaniška, rami, vaiką tausojanti aplinka, kurioje gerbiama vaiko asmenybė. Vaikas gali rinktis veiklą pagal pomėgius, galias, lavėti tiek, kiek kiekvienas turi prigimtinių jėgų.

Į bendrojo ugdymo grupes integruojami specialiųjų poreikių vaikai (turintys kalbos ir komunikacijos ar elgesio sutrikimų).

Ugdymas organizuojamas įvertinant vaiko ypatingumą, individualumą. Pedagogai pritaiko ugdymo turinį, aplinką gabių ir talentingų vaikų poreikiams tenkinti.

Vaikų saviraiškos poreikių tenkinimui, lopšelyje-darželyje organizuojamas papildomas ugdymas: dailei gabūs vaikai lanko dailės studijos užsiėmimus, gabūs muzikai ir šokiui dainuoja vaikų vokaliniam ansamblyje „Pievelė“, lanko šokių studiją „Šokliukas“.

Vaikai turi galimybę įgytus meninius įgūdžius toliau tobulinti, dalyvaudami rajoniniuose, respublikiniuose bei tarptautiniuose meniniuose projektuose.

Ugdymo programoje atsižvelgiama į individualiuosius ir specialiuosius (gabių ir talentingų, sveikatos sutrikimų turinčių, socialinės atskirties aplinkoje augančių) vaikų poreikius. Vaikus, turinčius kalbos ir komunikacijos sutrikimų, ugdo logopedas. Psichologinių, asmenybės ir ugdymo problemų turinčius vaikus konsultuoja psichologas.

Programos pagrindiniai principai, tikslas, uždaviniai, ugdymo turinys orientuoti į vaikų poreikių tenkinimą, individualių gebėjimų ugdymą.

3. Pedagogų ir kitų specialistų pasirengimas.

Lopšelyje – darželyje dirba ikimokyklinio ugdymo auklėtojai, priešmokyklinio ugdymo pedagogai, meninio ugdymo mokytojai, logopedas, psichologas, visuomenės sveikatos priežiūros specialistas. Pedagogai ir specialistai - patyrę, rūpestingi, kompetentingi, gebantys keistis, aktyviai ieškantys naujovių ir jas įgyvendinantys, įgiję aukštas kvalifikacines kategorijas ugdytojai.

Pedagogai ir specialistai pagal savo pomėgius ir sugebėjimus buriasi į metodines grupes: muzikos, etnokultūros ir gimtosios kalbos, kūno kultūros ir sveikatos, gamtosaugos ir meninio ugdymo.

Įstaiga yra besimokanti organizacija, jos veikla nuolat vertinama, tobulinama, dirbama komandiniu būdu. Pedagogai ir specialistai geba dirbti komandoje, pagrįsti savo veiklą, kelti savo kvalifikaciją, skleisti pozityviąją darbo patirtį įstaigoje, rajone ir respublikoje.

4. Regiono ir švietimo teikėjo savitumas.

Lopšelis-darželis „Dobilas“ įsikūręs Rimkų mikrorajone.

Netoli įstaigos įsikūrusios Jonavos Justino Vareikio ir Raimundo Samulevičiaus progimnazijos, savivaldybės viešosios bibliotekos Vaikų literatūros skyrius, prekybos centrai „Iki“, „Maxima“ ir „Norfa“, vaistinė, paštas, kirpykla. Už kelių šimtų metrų nuo lopšelio-darželio yra gražiausia poilsio ir pramogų vieta - Joninių slėnis. Čia pat – Varnutės upelis, tvenkiniai, dviračių takas, miesto stadionas, Jonavos sporto arena.

Jonavoje lankytinos istorinės vietos: J.Ralio kapas Ramybės skvere, A.Kulviečio, P.Vaičiūno paminklai, Šv. Jokūbo bažnyčia, krašto muziejus – senasis Jonavos dvaras, žydų kapinės.

Šios vietos ir įstaigos esančios aplink lopšelių-darželių suteikia vaikams daug informacijos apie Jonavos miestą, žymias vietas, žmones, kultūrą, tradicijas, vaikai turi galimybę pajusti gamtos grožį, mokytis mylėti, puoselėti ir saugoti gamtą.

Įstaigoje prioritetai teikiami:

- Vaikų sveikatos saugojimui ir stiprinimui;
- Meniniam ugdymui;
- Tautiniam ir pilietiniam ugdymui;
- Ekologiniam - gamtosauginiam ugdymui;
- Bendravimui ir bendradarbiavimui su šeima ir sociokultūrine aplinka.

Teikiant švietimo pagalbą vaikui ir šeimai, lopšelyje-darželyje kuriamos vaikų ir bendruomenės tradicijos:

- organizuojami vaikų ir bendruomenės meninės raiškos renginiai: šventės, pramogos, vakaronės, konkursai, bendruomenės parodos, mugės;
- bendradarbiaujama su Jonavos Justino Vareikio ir Raimundo Samulevičiaus progimnazijomis, Jonavos rajono savivaldybės Švietimo, kultūros ir sporto skyriumi, Jonavos krašto muziejumi, Jonavos rajono savivaldybės viešosios bibliotekos Vaikų literatūros skyriumi, Jonavos rajono savivaldybės pedagogine-psichologine tarnyba, Jonavos meno mokykla, VšĮ Vaikų ir jaunimo visapusiško lavinimo centru, jaunųjų gamtininkų klubu „Medeinė“, Kauno rajono lopšeliu-darželiu „Raudonkepuraitė“, Jonavos rajono ikimokyklinėmis įstaigomis;
- dalyvaujama rajono, respublikos ir tarptautiniuose konkursuose, parodose, ekologinėse-gamtosauginėse akcijose, pilietinėse iniciatyvose;
- dalyvaujama tęstiniuose respublikiniuose ir tarptautiniuose projektuose: respublikinėje ekologinio švietimo projekto „Eko karta“ vaikų daržininkavimo iniciatyvoje „Žalia pėda“;

respublikiniame projekte „Eismo saugumas bendruomenėse“, projekte „Šiaurės šalių bibliotekų savaitė“, tarptautiniame švietimo įstaigų bendruomenių ekologinio-socialinio švietimo projekte „Saulėto oranžinio traukinio kelionė“, tarptautinėje socialinių įgūdžių ugdymo programoje „Zipio draugai“.

5. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai.

Bendraujant ir bendradarbiaujant su ugdytinių šeimomis, kuriama bendruomenė, įstaigos kultūra, vertybės, tradicijos, užtikrinama ugdymo tąsa ir kokybė. Siekiama paslaugų kokybės, tenkinant tėvų (globėjų) poreikius, atsižvelgiant į jų pasiūlymus ir pageidavimus.

Atliepiant tėvų poreikius, kuriami įvairūs grupių modeliai (9 val., 10,5 val.).

Svarbi ikimokyklinio ugdymo(si) sąlyga – pedagogų ir vaiko tėvų bendradarbiavimas. Ši programa, orientuota į aktualių vaikui kompetencijų ugdymą, skatina aktyviai bendradarbiauti visus ugdymo dalyvius, drauge aptarti ugdymo tikslus ir uždavinius, metodus ir priemones, derinti šeimos ir pedagogų lūkesčius, teikti tėvams žinių apie vaiko pasiekimus ir raidą.

Individualiu lygmeniu:

- Kasdieniniai individualūs pedagogo ir tėvų pokalbiai;
- Apsilankymai namuose;
- Anketiniai tyrimai.

Grupės bendruomenės lygmeniu:

- Bendri grupės vaikų ir tėvų projektai: šventės, pramogos, koncertai, popietės dailės studijoje „Piešiu aš, piešia tėtis ir mama“, parodos, išvykos;

- Grupės tėvų susirinkimai.

Įstaigos bendruomenės lygmeniu:

- Tėvų pedagoginis švietimas: susirinkimai, paskaitos, kursai, konferencijos;
- Įstaigos edukaciniai projektai: darželio bendruomenės meninės-kūrybinės raiškos parodos, šventės, vakaronės, išvykos, gamtosauginės akcijos, pilietinės iniciatyvos;
- Specialistų konsultacijos: vaikų, turinčių kalbos ir komunikacijos sutrikimų, tėvus konsultuoja logopedas, psichologinių, asmenybės ir ugdymo problemų turinčių vaikų tėvus šių problemų sprendimų klausimais konsultuoja psichologas. Tėvai nuolat informuojami apie vaikų daromą pažangą ir pasiekimus.

Tvirta pedagogų, šeimų ir kitų bendruomenės narių partnerystė – būtina sąlyga sėkmingam vaikų ugdymui(si).

6. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą .

Remiantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, požiūris į vaiką ir jo ugdymą grindžiamas filosofine humanistine kryptimi, akcentuojant vaiko saviraiškos ir savireguliacijos galimybių svarbą ugdymo procese. Veikla grindžiama įsitikinimu, kad vaikai geriausiai vystosi, kai patys renkasi patirties kaupimo būdą, o ugdytojai gerai išmano vaiko raidos dėsningumus ir sudaro sąlygas jiems atsiskleisti

Humaniškumo principai orientuoti į sveikos ir saugios grupės aplinkos kūrimą, auklėtojo ir vaiko bendravimą, sąveiką su tėvais.

Siekiama, kad vaikai užaugtų sumanūs, kūrybingi, aktyvūs, sąmoningi piliečiai, dirbantys savo bendruomenės labui.

II SKYRIUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Humaniškumo principas

- Kiekvienas vaikas gerbiamas kaip asmenybė, palaikomi jo sumanymai, džiaugiamasi jo pasiekimais.

Sveikatingumo principas

- Ugdymo turinys akcentuojamas į vaiko fizinio, psichinio ir socialinio ugdymo darną.
- Siekiama užtikrinti sveikatos ugdymo sričių: savęs pažinimo, higieninio ugdymo, psichinės sveikatos, fizinio aktyvumo ir poilsio derinimo, ekologinio, sveikos mitybos, žalingų įpročių ir ligų, saugumo tobulinimą.

Diferencijavimo-individualizavimo principas

- Ugdymosi procese atsižvelgiama į vaiko patirtį, poreikius, pomėgius, gabumus, sveikatos, brandos ypatumus.
- Sudaromos palankios ugdymosi sąlygos vaikams, turintiems ypatingus poreikius (gabūs, talentingi, turintys sveikatos sutrikimus).

Demokratiškumo principas

- Sudaromos sąlygos, kad vaikas galėtų būti savarankiškas, jaustųsi saugus, gerbiamas, pripažintas ir lygiavertis partneris.

Integralumo principas

- Užtikrinama vaiko ugdymo šeimoje ir lopšelyje-darželyje darna.
- Ugdymo turinys garantuoja harmoningą asmenybės formavimąsi, visuminį pasaulio suvokimą, pažinimo, mąstymo ir veiklos darną.

Tautiškumo principas

- Padedama vaikui perimti tautos kultūros tradicijas.
- Supažindinama su regiono tradicijomis, papročiais, šventėmis.

III SKYRIUS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas: Atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsningumais, padėti išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytiis pradmenis.

Uždaviniai:

Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant sveiką, saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogišką sąveiką grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi, siekti, kad vaikas:

- Plėtotų individualias, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo galias, pažintų ir išreikštų save.
- Ugdytųsi kūrybines galias, suvoktų meno pasaulį, dalyvautų meninėje veikloje, išreikštų jausmus, pojūčius, idėjas ir patirtį vizualinėmis priemonėmis.
- Pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgtų į veiksmų pasekmes.
- Aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, lopšelio-darželio ir grupės gyvenime.
- Puoselėtų sveiką, gražią gamtą, taptų ekologiškai sąjaučiu, atsakingu piliečiu.
- Mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.

IV SKYRIUS

UGDYMO TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

Programos ugdymo turinys orientuotas į ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikų galimybes ir jų augimą. Siekiama darnaus vaiko perėjimo nuo ankstyvojo ugdymo šeimoje prie ikimokyklinio ugdymo grupėje ir užtikrinamas nuoseklus ugdymo tęstinumas priešmokyklinėje grupėje.

Ugdymo turinyje atsižvelgiama į vaiko amžiaus tarpsnių ypatumus, vaiko patirtį ir gebėjimus, vaiko ugdančiosios aplinkos ir biologinio brendimo sąveiką bei ugdymosi pasiekimų sritis ir lūkesčius.

Ugdymo turinys skleidžiamas pagal penkias kompetencijas:

- Socialinė kompetencija
- Sveikatos kompetencija
- Pažinimo kompetencija
- Komunikavimo kompetencija
- Meninė kompetencija

Kiekvienoje kompetencijoje pateikiamos vaiko ugdymo sritys. Ikimokyklinio amžiaus vaikų nuo trijų iki šešerių metų ugdymo turinyje išskirtos vertybinės nuostatos ir esminiai gebėjimai.

Vertybinė nuostata – tai ugdymo ir ugdymosi procese įgytas nusiteikimas, polinkis, požiūris, išreiškiantis santykį su savimi, su kitais ir su aplinka.

Esminis gebėjimas – tai nuo gimimo iki šešerių metų įgytas svarbiausias vaiko gebėjimas ką nors daryti, veikti, elgtis, kurti.

Ugdymo turinys sudarytas remiantis įstaigos pedagogių patirtimi, vaikų gebėjimais ir poreikiais bei tėvų lūkesčiais. Ugdymo būdus bei metodus pedagogės gali laisvai rinktis, lanksčiai, kūrybiškai taikyti siūlomą ugdymo turinį, planuoti veiklą, parinkti ugdymo priemones.

1. VAIKO UGDYMAS NUO 2 METŲ IKI 3 METŲ

1.1. SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

1. Skatinti vaiką geriau pažinti save, pozityviai save vertinti.
2. Ugdyti vaiko pasitikėjimą juo besirūpinančiais suaugusiais.
3. Skatinti bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais.
4. Ugdyti gebėjimą spręsti bendravimo problemas, valdyti emocijas ir jausmus.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Ugdymo sritis: Savivoka ir savigarba	
Supranta savo tapatumą.	Vadina save vardu, pasako savo vardą kitam. Parodo pirštukais savo metus arba pasako žodžiu. Atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje. Vartoja įvardžius: aš-tu, mano-tavo, man-tau. Pasako, kad jis yra – berniukas, mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių. Pažįsta savo kūną: parodo ir pavadina keletą savo kūno dalių.
Pasitiki ir didžiuojasi savimi, savo gebėjimais.	Džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti. Palankiai kalba apie save: aš geras, aš gražus, moku ir pan. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais. Gina savo teisę būti ir žaisti su kitais vaikais.
Ugdymo sritis: Santykiai su suaugusiais	
Pasitiki juo besirūpinančiais suaugusiais.	Akivaizdžiai rodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo. Geba atsiskirti nuo tėvų, pasitiki auklėtojais. Žaidžia su suaugusiu, stebi, mėgdžioja jo žodžius, veiksmus. Prieš ką nors darydamas pažiūri į suaugusiojo veidą, laukdamas pritarimo arba nepritarimo ženklų. Kontroliuoja savo elgesį, ieško pagalbos, ieško išeičių. Ryte atėjęs į darželį pasisveikina, vakare išeidamas atsisveikina. Vartoja mandagumo žodelius: ačiū, prašau, atsiprašau. Žino kaip saugiai elgtis su nepažįstamu. Ramiai stebi nepažįstamus, kai auklėtojas yra šalia arba matomas netoliese.
Ugdymo sritis: Santykiai su bendraamžiais	
Rodo iniciatyvą susipažinti.	Žaidžia greta kitų vaikų, stebi jų veiklą. Mėgdžioja draugų judesius, veiksmus, ką nors pasako. Ieško bendraamžių draugijos. Trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą.
Žaidžia bendrus žaidimus, bendrauja su vaikais.	Duoda žaislą kitam, jį ima iš kito. Supranta kas yra gerai, kas yra blogai. Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais. Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus. Kalbasi su kitu vaiku.

	Laikosi susitarimų ir taisyklių. Užgavęs kitą vaiką, atsiprašo jį apkabindamas, paglostydamas.
Ugdymo sritis: Emocijų suvokimas ir raiška	
Bando išsakyti ir išreikšti savo jausmus, nuomonę, sumanymus.	Atlieka atsisveikinimo ritualą (apkabina, moja ir t.t.) Reiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų. Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia gestais, simboliais, mimika ir kt. Pradedą atpažinti ką jaučia, savaip reiškia emocijas. Pradedą vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus: myliu, aš piktas, bijau ir pan.
Atpažįsta kitų žmonių jausmus.	Kartu juokiasi, jei juokiasi kitas, nusimena jei kitas verkia. Pasitraukia šalin, jei kitas piktas. Glosto, apkabina, jei kitas nuliūdes.
Ugdymo sritis: Savireguliacija ir savikontrolė	
Bando valdyti savo emocijas, nusiraminti.	Nusiramina kalbinamas, nešiojamas, apkabinamas, žaisdamas prie šviesos stalo. Pats ieško nusiramavimo: apsikabina minkštą žaislą, čiulpia čiulptuką (pirštuką), šaukia suaugusįjį, ropščiasi jam ant kelių. Jei kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos. Žaisdamas kalba su savimi, tai padeda jam sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį.
Laikosi suaugusiojo prašymų ir susitarimų.	Reaguoja į suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų. Supranta klausimus: kas? kur? , neiginius: ne, negalima. Nuolat primenant ir sekdamas kitų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių: pažaidęs žaislą padeda į vietą, atsargiai varto knygeles ir t.t.

1.2. SVEIKATOS KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

1. Tenkinti vaiko poreikį judėti, palaikyti jo fizinį aktyvumą.
2. Ugdyti asmeninės higienos, savarankiškumo, savitvarkos įgūdžius.
3. Didinti vaiko pasitikėjimą savimi, turimas žinias pritaikyti problemų sprendimui.
4. Skatinti vaiko domėjimąsi nauja veikla.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Ugdymo sritis: Fizinis aktyvumas	
Geba judėti ribotoje ir didesnėje erdvėje.	Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja spontaniškai ir tikslingai. Eina siauru grindų takeliu. Eina keisdamas kryptį. Peržengia lazda. Lipa laiptais, kopėtėlėmis. Nusileidžia nuo kalnelio. Užlipa ir nulipa nuo lovos. Eina paskui suaugusį lėčiau ir greičiau. Pereina nuo bėgimo prie ėjimo ir atvirksčiai. Vežioja, stumdo, tempia žaislus. Žaidžia imitacinius žaidimus. Bėgioja su balionais, vėjo malūnėliais. Šokinėja abiem kojom. Adaptacijos laikotarpiu kartu su auklėtoja apžiūri grupėje esančius žaislus. Žaidžia, nustebintas įvairiais žaislais: ančiukas dainuoja, mašina važiuoja ir groja muzika, lėlė verkia, kalba ir t.t.
Geba atlikti įvairius judesius, bando išlaikyti pusiausvyrą.	Pašoka, nušoka, peršoka per kliūtį. Spiria ir meta sviedinį, taiko į tikslą. Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Ridena kamuolius. Meta kamuolį suaugusiam, kitam vaikui. Vaikšto ant pirštų galų. Eina susikibę rankomis rateliu, įsikibę vienas į kitą vorele. Siekia pakabinto daikto. Daug kartų pritupia ir atsistoja. Važiuoja automobiliu, mina ir vairuoja triratuką, aplenkdamas kliūtį. Žaidžia imitacinio pobūdžio žaidimus judesių tobulinimui. Bando išlaikyti pusiausvyrą, kai dirba rankos ir kojos. Žaidžia judriuosius žaidimus. Atlieka rytinės mankštos pratimus.
Ugdymo sritis: Kasdieniniai gyvenimo įgūdžiai	
Bando laikytis mitybos ir kultūros įpročių.	Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. Pradedą naudotis stalo įrankiais. Pasako, ką nori ir ko nenori valgyti. Stengiasi taisyklingai sėdėti prie stalo. Šaukštą laiko dešinėje rankoje, valgo iš savo lėkštės. Pavalgęs pasako „ačiū“.
Mokosi savitvarkos, asmens higienos.	Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia. Bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. Plauna rankas muilu.

	<p>Rankšluostį pakabina prie savo ženkliuko. Pasiprašo į tualetą. Pats nueina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. Nusišluosto nosį servetėle ir išmeta ją į šiukšlių dėžę. Bando šukuotis. Padeda į vietą vieną kitą daiktą.</p>
Ugdymo sritis: Problemų sprendimas	
<p>Sprendžia kasdieninėse situacijose ar žaidžiant kylančias problemas.</p>	<p>Pakartoja nenusisėkusį veiksma, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūtis, meta veiklą arba laukia pagalbos. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti, išbando jų naudojamus būdus.</p>
Ugdymo sritis: Iniciatyvumas ir atkaklumas	
<p>Domisi nauja veikla, didžiuojasi savo gebėjimais įveikti kliūtis.</p>	<p>Pats pasirenka žaislus, daiktus, su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksma, kartoja tai, kas pavyko. Nuolat energingai juda erdvėje, ką nors veikia, pats keičia veiklą. Kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Išbando suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, užsiima neįprasta veikla prie šviesos stalo. Kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais. Nusiramina, įveikia įtampą, atsipalaiduoja, bendrauja. Lavina sekimo akimis judesius bei akies koordinaciją.</p>

KŪNO KULTŪROS UGDYMO TURINYS

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis	IV ketvirtis
Ėjimas, bėgimas, pusiausvyros pratimai:			
<p>1. Eiti pirmyn po vieną. 2. Eiti pažymėtu takeliu.</p>	<p>1. Eiti ratu, susikabinus rankomis. 2. Peržengti neaukštas kliūtis. 3. Bėgti paskui auklėtoją.</p>	<p>1. Eiti ir bėgti įvairiomis kryptimis. 2. Pavyti riedančius daiktus.</p>	<p>1. Eiti apeinant daiktus. 2. Pereiti nuo ėjimo prie bėgimo, išlaikyti pusiausvyrą.</p>
Šuoliai:			
<p>1. Pasiekti daiktą, pakabintą iškeltų vaiko rankų aukštyje.</p>	<p>1. Šokinėti, pašokti iš vietos.</p>	<p>1. Nušokti nuo (10-20 cm) daiktų.</p>	<p>1. Peršokti per liniją, per padėtą ant grindų virvutę</p>
Metimai:			
<p>1. Paridenti kamuolį pirmyn ir stengtis jį pavyti.</p>	<p>1. Mėtyti kamuolį į tolį. 2. Ridenti kamuolį vienas kitam.</p>	<p>1. Mesti kamuolį į ant žemės padėtą taikinį.</p>	<p>1. Ridenti kamuolį pro vartus. 2. Mesti ir gaudyti kamuolį</p>
Laipiojimas, šliaužimas			
<p>1. Eiti ropomis. 2. Pralįsti pro lanką.</p>	<p>1. Užlipti ir nulipti pristatomu žingsniu laipteliais.</p>	<p>1. Užlipti ir nulipti nuo 10-15 cm aukščio daiktų. 2. Šliaužti grindimis.</p>	<p>1. Perlipti per įvairias kliūtis. 2. Šliaužti gimnastikos suoleliu.</p>

Rekomenduojami judrieji žaidimai:		
1. „Pavykite mane“.	8. „Nuropok iki žaisliuko“.	13. „Kur skamba?“.
2. „Žvirbliai ir automobilis“.	9. „Pasiiek kiškutį“.	14. „Rask vėliavėlę“.
3. „Lėktuvėliai“.	10. „Traukinukas“.	15. „Rask savo draugą“.
4. „Pavyk sviedinį“.	11. „Paridenk sviedinį“.	16. „Višta ir viščiukai“.
5. „Takeliu“.	12. „Pataikyk į vartelius“.	17. „Surask savo namelius“.
6. „Balionėlis“.		18. „Vėjas ir plunksnelės“.
7. „Bėkite pas mane“.		19. „Sugauk uodą“.
		20. „Katinas ir žvirbliukai“.

1.3. PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

1. Palaikyti ir skatinti natūralų domėjimąsi savimi ir aplinkiniu pasauliu.
2. Padėti atrasti ir perimti įvairius pasaulio pažinimo būdus.
3. Ugdyti gebėjimą tapatinti, grupuoti daiktus pagal spalvą, dydį ir formą.
4. Skatinti domėtis kas nauja, ieškoti reikalingos informacijos.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Ugdymo sritis: Aplinkos pažinimas	
Domisi savimi, savo šeima.	<p>Pasako savo vardą.</p> <p>Žino savo šeimos narių vardus, giminystės ryšį, atpažįsta juos fotografijose.</p> <p>Piešia ir apibūdina savo šeimos narius.</p> <p>Žiūrinėja šeimos nuotraukų albumus, komentuoja.</p>
Domisi jį supančia gamta, joje vykstančiais reiškiniais.	<p>Žiūri metų laikų paveikslėlius.</p> <p>Augina „daržą“ ant palangės ir stebi augalo gyvenimo etapus: dygimą, augimą, žydėjimą, sėklų brandinimą, nurinkimą.</p> <p>Varto knygas, parodo ir pavadina kai kuriuos paukščius, gyvūnus.</p> <p>Žiūrinėja paveikslėlius, kuriuose pavaizduotos daržovės, vaisiai.</p> <p>Skanauja natūralius vaisius ir daržoves.</p> <p>Žaidžia su vėjo malūnėliais.</p> <p>Gauda lietaus lašius, snaiges, mina pėdutes.</p> <p>Tiesia rankas į saulę, pasako, kad šilta ar šalta.</p> <p>Tyrinėja smėlio savybes: sausas, birus, šlapias.</p> <p>Plukdo laivelius, šakeles, meta akmenukus į vandenį, vartoja sąvokas: skęsta, tirpsta.</p>
Pratinasi saugoti gamtą.	<p>Prižiūri gyvūnus ir augalus, jais grožisi. Supranta, kad negalima skriausti gyvūnų, laužyti medžių šakų, rauti žolynų.</p> <p>Noriai atlieka su suaugusiais elementarias darbinės užduotis.</p>
Ugdymo sritis: Skaičiavimas ir matavimas	
Domisi skaičiavimu.	<p>Vartoja žodžius: vienas, daug, mažai.</p> <p>Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, du, daug.</p> <p>Parodo, kiek turi metukų.</p> <p>Paprašytas duoda kitiems po vieną žaislą, daiktą.</p> <p>Bando skaičiuoti nuo 1 iki 3.</p> <p>Rikiuoja daiktus į vieną eilę.</p>

Geba tapatinti, grupuoti daiktus pagal spalvą, formą ir dydį	<p>Žaisdamas randa reikiamos formos, spalvos ar dydžio daiktą. Nuotraukoje ar paveikslėlyje atpažįsta anksčiau matytą daiktą. Žaidžia su konstruktoriais ir statybine medžiaga: stato, konstruoja, dėlioja, atrenka vienarūšių ir skirtingų daiktų grupes. Atranda didelius-mažus daiktus, atrenka trumpus-ilgus, storus-plonus daiktus.</p> <p>Grupuoja daiktus pagal vieną savybę (spalvą, formą, dydį). Sudeda daiktus mažėjančia ar didėjančia tvarka.</p> <p>Parodo ir papasakoja, kur dar kambaryje yra tos pačios spalvos daiktų.</p>
Orientuojasi erdvėje	<p>Pažįsta grupes patalpas.</p> <p>Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakomas judėjimas. erdvėje: pažiūrėti į viršų, žemyn ir pan.</p> <p>Mėgsta žaisti slėpynių.</p> <p>Pasako paklaustas, kur yra objektas: arti, toli, aukštai, žemai.</p> <p>Pasako, parodo, kurioje patalpoje yra lovytės, prausykla, indai.</p>
Ugdymo sritis: Tyrinėjimas	
Domisi supančia aplinka, bando eksperimentuoti.	<p>Stebi kas vyksta aplinkui.</p> <p>Išbando daiktus ar žaislus, rodo kitiems, ką pavyko padaryti. Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais, medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.</p> <p>Natūraliai susidariusiose ir suaugusiojo parengtose situacijose lavina uoslės ir skonio suvokimą. Supranta sąvokas saldus – sūrus, kvepia – smirdi.</p> <p>Tyrinėja paviršiaus savybes: šaltas, šiltas, švelnus, šiurkštus.</p> <p>Apibendrina daiktus pagal jų funkcinę reikšmę (puodelis – gerti, kėdė – sėsti)</p> <p>Eksperimentuoja savo pojūčiais, tyrinėja aplinką: įsiklauso, išžiūri, uodžia, liečia, ragauja, stebi atsiradimą.</p> <p>Žaisdamas su vandeniu išbando daiktus bei medžiagas: vieni plaukia, kiti skęsta.</p> <p>Pila vandenį ant smėlio, stebi kaip jis susigeria.</p> <p>Laisto gėlytę, stebi, kaip ji auga.</p> <p>Suaugusiam padedant, atlieka bandymus su sniegu (sniegas ištirpo, pavirto vandeniui).</p> <p>Tyrinėja šviesos prasiskverbimą pro įvairius daiktus (akmenukus, medžių šakelės, lapus ir kitas netradicines medžiagas) ant šviesos stalo.</p>
Ugdymo sritis: Mokėjimas mokyti	
Domisi kas nauja.	<p>Aktyviai domisi aplinkos daiktais, juda norėdamas pasiekti žaislą, daiktą išbandyti žaislus ir daiktus.</p> <p>Varto knygeles, žiūri nuotraukas, paveikslus.</p> <p>Išbando žaislus ir daiktus. Stebi ir mėgdžioja.</p> <p>Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato.</p> <p>Klausia kaip kas vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando.</p> <p>Džiaugiasi tuo, ko išmoko.</p> <p>Kreipiasi pagalbos į suaugusįjį, kai nepajėgia susidoroti su iškilusiais sunkumais.</p>

1.4. KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

1. Tenkinti mažo vaiko poreikį bendrauti ir pažinti pasaulį.
2. Skatinti pirmuosius bandymus kalbėti su suaugusiais ir vaikais.
3. Sužadinti vaiko domėjimąsi knyga, skaitymu, raidėmis, žodžiais.
4. Ugdyti estetinę vaiko kalbos nuostatą.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksena
Ugdymo sritis: Sakytinė kalba	
Geba klausytis, išgirsti, ką sako kitas. Plečia aktyvų ir pasyvų savo žodyną.	<p>Įdėmiai klausosi suaugusiojo.</p> <p>Kalba, mimika ir gestais reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą.</p> <p>Supranta elementarius kalbančiojo klausimus ir prašymus.</p> <p>„Žaidžia kalbą“: aiškinasi, atranda žodžių prasmes.</p> <p>Reiškia mintį kelių žodžių sakiniiais.</p> <p>Dėlioja paveikslėlius ant flaneliografo.</p> <p>Klausosi trumpų tekstuku: žaidinimų, pasakų, eilėraščių, pasakojimų, muzikos įrašų, grožinės literatūros įrašų.</p> <p>Įsimena smulkiosios tautosakos kūrinėlius: garsų pamėgdžiojimus, greitakalbes, pajuokavimus, skaičiuotes, lietuvių liaudies daineles.</p> <p>Žaidžia pirštukų žaidimus.</p> <p>Pasako savo ir kitų vardus.</p> <p>Atsiliepia pašauktas vardu. Žaisdamas kalba su savim, komentuoja ką darys.</p> <p>Kalba apie daiktus, žmones, įvykius, veiksmus net jei jų nemato.</p> <p>Daugiau žodžių supranta nei vartoja.</p> <p>Kalba apie tai ką mato ir ką girdi.</p> <p>Vis tiksliau pasakoja apie tai ką nori.</p> <p>Skatinamas atsako į klausimus: kas ten?, ką ten matai?, kas ką veikia?</p>
Geba jausti kalbos grožį ir vaizdingumą.	<p>Džiaugiasi įvairiais garsais ir ritmais.</p> <p>Seka skaitomos ar sekamos pasakėlės veikėjų veiksmų nuoseklumą, imituoja jų veiksmus.</p> <p>Susipažįsta su įvairiomis kalbomis: žmonių, paukščių, žvėrelių, spalvų, garsų, linijų, judesių, mimikos.</p> <p>Mimika, mėgdžiojimu, veiksmais ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose</p> <p>Suaugusiųjų padedamas atpažįsta ir įvardija savo jausmus, mokosi juos išreikšti.</p> <p>Deklamuoja trumpą eilėraštką, rodo judesius.</p> <p>Žiūri lėlių, pirštukų, teatro veikėjų inscenizacijas, džiaugiasi, ploja.</p>
Žaidžia šeimos žaidimus.	<p>Žaidžia, imituoja šeimos narius, numato personažus, kalbasi, bendrauja, mėgdžioja judesius.</p>
Įgyvendina svajones prie šviesos stalo.	<p>Bendrauja su draugais, būna šalia jų, padeda.</p> <p>Stebi vaizdų, ženklų, raidžių skirtumus.</p> <p>Pasakoja, fantazuoja, kuria, analizuoja, rašo.</p>
Ugdymo sritis: Rašytinė kalba	
Domisi skaitymu.	<p>Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, piršteliu juos rodo.</p> <p>Vaizduoja, kad skaito, siužetą atpasakodami pagal iliustracijas.</p> <p>Suvokia, kad knygas reikia saugoti, su suaugusiais taiso</p>

	suplyšusias. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius. Pažįsta savo pirmąją raidę.
Domisi rašymu.	Stebi rašančiuosius, domisi rašymo priemonėmis, brauko jomis įvairias linijas. Įvairiais pieštukais, rašikliais, flomasteriais keverzoja, imituoja rašymą. Piešia vertikalias ir horizontalias linijas.

1.5. MENINĖ KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

1. Ugdyti vizualinę, muzikinę, vaidybinę vaiko raišką, palaikyti teigiamas emocijas.
2. Skatinti savo emociniais grožio išgyvenimais, įspūdžiais dalintis su kitais.
3. Palaikyti vaiko drąsą veikti, daryti savaip.
4. Skatinti domėtis naujais, nežinomais dalykais.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Ugdymo sritis: Estetinis suvokimas	
Žavisi aplinkos grožiu, menine veikla	Stebi ir gėrasi ryškiais, gražių formų daiktais, spalvingais paveikslėliais, žaislais. Žiūrinėja savo ir draugų piešinėlius. Žavisi jais. Džiaugiasi menine veikla, noriai dainuoja, šoka. Lankosi vaikų meninių darbelių parodose. Puošiasi, džiaugiasi savo puošnia apranga. Pasivaikščiavimo metu grožisi gamtos spalvomis. Rodo pasitenkinimą, kai girdi ritmiškus muzikos garsus, mato šokio judesius.
Dalinasi įspūdžiais apie savo, draugų ar profesionalų pasirodymą.	Paklaustas pasako ar patiko dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis. Keliais žodžiais vertina savo, draugų pasirodymą, sukurtą vaidmenį. Bando atpasakoti, ką matė scenoje, kokie spektaklio veikėjai patiko. Pasakoja apie vaidinimo sukeltą nuotaiką, reiškia asmenines emocijas, vertinimus.
Saugoja ir puoselėja kultūrinės vertybes.	Dalyvauja šventinių rytmečių programėlėse, kalendorinių švenčių paminėjimuose. Mokosi tradicinių liaudies dainelių, žaidimų, ratelių. Lankosi su tėveliais mugėse, koncertuose, kituose renginiuose. Suaugusiojo padedami rengia koncertus, spektaklius darželyje.
Ugdymo sritis: Meninė raiška	
Reiškia savo mintis, idėjas sumanymus dailės raiškos priemonėmis.	Keverzoja minkštais storais teptukais, markeriais, vaško kreidelėmis, spalvotais pieštukais popieriaus lape. Štampuoja įvairių formų štapais: kamšteliais, trintukais, bulvėmis ir t.t. Čiupinėja, suploja, ištempia, volioja tarp delnų plastilino, modelino ar molio gabalėlį, bando sujungti juos. Lipdo nesudėtingus darbelius (lazdelė, kamuoliukas).

	<p>Čiupinėja, žaidžia, konstruoja iš medžio gabalėlių ir kt. Stato smėlio pilis, „kepa“ bandeles. Mokosi kirpti žirkėmis, kerpa siauras juosteles. Plėšo, klijuoja įvairaus storio popierių. Žiūrinėja iliustruotas vaikų knygeles, atvirukus, nuotraukas.</p>
Domisi muzikos garsais, šokiu.	<p>Juda, kryžtauja, žaidžia balso intonacijomis, garsais. Įdėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų. Spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais. Mėgdžioja žaidinimo judesius, suaugusiųjų balso intonacijas, muzikos garsus. Klausosi vaikiškų dainelių, klasikinių kūrinų vaikams. Klausosi suaugusių dainuojamų lopšinių, dainelių. Dainuoja vienas, su auklėtoja ar su draugais. Eina rateliu susikibę rankomis. Ritmiškai ploja. Trepši kojytėmis. Stuksena kaladėlėmis, mediniais šaukštais, plaktuku. „Groja“ barškučiais, būgneliais pagal muzikos taktą.</p>
Kuria judesius, improvizuoja.	<p>Mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus. Įvairius jausmus, norus parodo judesiais, veiksmais: apkabina, pamoja. Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro. Mėgdžioja šeimos narius, jų kalbą, veiksmus. Bando ką nors improvizuoti (mašiną, kiškį, mešką), atlieka atitinkamus judesius. Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmais vaizduoja siužeto elementus.</p>
Domisi piešimo procesu. Eksperimentuoja popieriaus lape.	<p>Mokosi laikyti teptuką, naudoti dažus. Piešia tiesias, vingiuotas linijas. Tapo vienos, vėliau kelių spalvų guašu, akvarele. Pamirko teptuką, nubraukia dažų perteklių. Piešia simbolius: saulutes, veidus ir t.t. Atidaro ir uždaro flomasterį.</p>
Kuria, eksperimentuoja ant šviesos stalo.	<p>Išgyvena kūrybos džiaugsmą: dėlioja dėliones, įvairius karpinius, žaidžia su akmenukais, įvairiais stikliukais, vaidina, Piešia su smėliu, komponuoja įvairias mozaikas.</p>
Ugdymo sritis: Kūrybiškumas	
Muzikiniais garsais, šokio judesiais, vaidyba bando įprasminti savo mintis, idėjas, patirti kūrybinės veiklos džiaugsmą.	<p>Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. Pagal muziką atlieka imitacinius judesius (šokinėja kaip varlytė, supa lėlę). Atranda naujus veiksmus: tapo ant veidrodžio, lango, ridena, nardina į vandenį ir kt. Eksperimentuoja įvairiomis muzikos priemonėmis, garsais, išsiaiškina, kaip ir kokiomis priemonėmis galima muzikuoti. Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Atlieka įsivaizduojamus veiksmus. Bando kurti savo vaidinimus, naudoja žaislus, karūnėles ir kitas priemones.</p>

2. VAIKO UGDYMAS NUO 3 METŲ IKI 6 METŲ

2.1. SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Ugdymo sritis: Savivoka ir savigarba	
Vertybinė nuostata Save vertina teigiamai.	
Esminis gebėjimas Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.	
Supranta savo tapatumą.	Vadina save vardu, kalba pirmuoju asmeniu. Gali pasakyti, kas jis – berniukas ar mergaitė. Atpažįsta save nuotraukoje, veidrodėlyje, rodo piršteliu, atpažįsta ir parodo šešias ir daugiau savo kūno dalių. Stebi savo kūną, apibūdina jo ypatybes. Atranda savo panašumus ir skirtumus su kitais vaikais. Pasakoja apie savo pomėgius, būdo bruožus, gabumus. Keičiasi informacija, mintimis, nuomone apie save, diskutuoja įvairiais klausimais. Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi: matuojasi savo ūgį, sveriasi, daro pėdų ir delnų atspaudus. Domisi įvairių tautybių žmonėmis jų kalba, tradicijomis, mokosi būti jiems tolerantiški. Domisi, kaip atsiranda nauja gyvybė. Stengiasi suprasti, kad visi vaikai svarbūs ir turi lygias teises. Drąsiai kreipiasi pagalbos, kai pažeidžiamos jo teisės į suaugusįjį, pažįstamą asmenį.
Pasitiki savimi, suvokia savo išskirtinumą.	Suvokia, kad jis yra vienintelis, turintis savo nuomonę ir gebantis ją apginti (susilaikyti neverkęs, kai skauda, paprieštarauti suaugusiajam). Suburia draugus žaidimui, derina sumanymus, veiksmus, keičiasi informacija. Aktyviai demonstruoja savo gebėjimus įvairių veiklų metu. Įvairių veiklų metu tampa vedančiuoju, autoriumi ir pan. Suvokia savo unikalumą ir priklausymą grupei.
Ugdymo sritis: Emocijų suvokimas ir raiška	
Vertybinė nuostata Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.	
Esminis gebėjimas Atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia padeda).	
Geba išsakyti, išreikšti savo jausmus, nuomonę, sumanymus.	Pažįsta ir pavadina kai kuriuos savo jausmus, išreiškia juos bendraudamas. Tyrinėja savo kūną, jausmus, mintis, kalbą. Aktyviai plėtoja savo ar suaugusiųjų pasiūlytas idėjas,

	<p>atskleisdamas savo jausmus, norus, polinkius. Žaisdamas ir veiklos metu savo jausmus išreiškia verbalinėmis ir neverbalinėmis priemonėmis: gestais, simboliais, mimika ir pan. Žaidžia žaidimus, skirtus išmokyti valdyti emocijas. Savo emocijas ir jausmus perteikia dailės priemonėmis. Stebi kitus, jų nuotaiką, elgseną, analizuoja, aptaria. Atlieka įvairius draminius vaidmenis, atkreipdami dėmesį į kalbą, mimiką, gestus.</p>
<p>Atpažįsta ir įvardija kitų emocijas ir jausmus, tinkamai reaguoja.</p>	<p>Žino, kad yra kitaip gyvenančių žmonių (našlaičiai, netekę tėvų), bando juos suprasti, užjaučia juos. Klausydamas skaitomų kūrinių užjaučia vienišą ir atstumtą, reiškia jam gailestį, galvoja, kaip jam galima padėti. Supranta kitų jausmus ir jų neužgauna. Rodo dėmesį artimiems žmonėms įvairių progų metu. Gerbia vyresnius, jiems padeda.</p>
<p>Ugdymo sritis: Savireguliacija ir savikontrolė</p>	
<p>Vertybinių nuostata Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.</p>	
<p>Esminis gebėjimas Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsivardina geba nusiraminti.</p>	
<p>Gerbia vaikus ir suaugusiuosius. Derina su kitais savo norus ir veiksmus.</p>	<p>Vykdo paprastus suaugusiojo nurodymus. Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi. Tariai dėl taisyklių ir jų laikosi. Jei reikia, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Drauge su kitais kuria meninius projektus, bendrus darbelius. Su suaugusiojo pagalba ieško išeities iš sudėtingos padėties, tobulina partneriškumo ir bendradarbiavimo gebėjimus. Žaidimų metu modeliuoja situacijas iš gyvenimo, literatūros kūrinių, sugalvoja daug tinkamų išeičių. Būna draugiškas ir geranoriškas. Būna tolerantiškas kitokiai nuomonei, elgesiui, išvaizdai.</p>
<p>Geba numatyti poelgių pasekmes sau ir kitiems.</p>	<p>Supranta klausimus: kas? kur?, neiginius : ne, negalima. Žino grupės, darželio taisykles. Stebėdami aplinką, klausydami skaitomų grožinės literatūros kūrinių supranta neigiamas blogo elgesio pasekmes. Tvarko žaislus, deda daiktus į vietas, kad kiti galėtų jais naudotis, suvokia dėl ko tai daro ir reikia daryti. Kontroliuoja savo elgesį: kalba švelniai, vengia šiurkštumo, irzlumo. Suvokia ir atpažįsta rizikingas situacijas, pavojingas vietas, nesaugų savo elgesį ir blogus kitų ketinimus. Žino į kokius žmones ar tarnybas gali kreiptis pakliuvęs į bėdą.</p>
<p>Savarankiškai ir atsakingai atlieka jam patikėtas užduotis.</p>	<p>Dalinasi žaislais ir daiktais. Būna savarankiškas, nepriklausomas – sprendžia, sumano, vykdo. Pats priima sprendimus dėl veiklos, patiria, išbando. Eksperimentuoja, išmėgina naujus būdus ir technologijas ir nebijo tai daryti. Suaugusiojo sudarytose situacijose jaučiasi grupės nariu, atsakingu už bendros veiklos sėkmę. Prisiima atsakomybę už savo kasdienį elgesį.</p>

Ugdymo sritis: Santykiai su suaugusiais	
Vertybinė nuostata Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.	
Esminis gebėjimas Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi, žino kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais.	
Pasitiki jį supančiais suaugusiais.	Mėgdžioja suaugusiojo veiksmus, kalbą, poelgius, emocijų raiškos būdus. Aktyviai veikdamas perima socialines normas, elgesio modelius, tradicijas. Palaiko kontaktą su suaugusiuoju, kartu piešia, žaidžia, keičiasi informacija, prašo pagalbos. Žaidžia siužetinius žaidimus, vaizduoja suaugusiuosius. Žino, kaip bendruomenėje žmonės susiję vieni su kitais. Kartu su suaugusiuoju keliauja į istorines vietas, kultūrinius renginius. Dalyvauja draugų, šeimų šventėse. Palaiko gerus, draugiškus santykius su skirtingų kartų atstovais.
Geba bendrauti su nepažįstamais žmonėmis.	Būna mandagus – pasisveikina, atsisveikina, paprašo, padėkoja. Klausydamas skaitomų kūrinėlių analizuoja tinkamo ir netinkamo bendravimo situacijas, įvertina poelgius, didžiuojasi gerais poelgiais, smerkia blogą, netinkamą elgesį. Vyksta į teatrą, koncertą, muziejų, parką. Turi bendravimo viešose vietose įgūdžių. Žino, kaip reikia elgtis su svetimais ar mažai pažįstamais žmonėmis.
Ugdymo sritis: Santykiai su bendraamžiais	
Vertybinė nuostata Nusiteikęs geranoriškai, draugiškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.	
Esminis gebėjimas Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	
Laisvai jaučiasi naujoje aplinkoje, susiranda draugų, žaidimų.	Jaučia vis didesnę malonumą žaisdamas su bendraamžiais. Domisi naujais žaislais, priemonėmis, juos tyrinėja. Jaučiasi pažįstamoje aplinkoje šeiminiuku: pats apsitarnauja, palaiko tvarką, nekontroliuojamas renkasi veiklą. Su suaugusiojo pagalba susipažįsta su naujais vaikais: prisistato, aptaria pomėgius, susitaria dėl bendros veiklos. Pastebi kitų kvietimą bendrauti: šypsena, žvilgsnį, gestą ir pats rodo iniciatyvą: palaiko sumanymą, siūlo idėjų. Domisi draugų pomėgiais, analizuoja jų būdo bruožus, apibūdina savo santykius su jais, bando atrasti bendrą interesą, palaiko arba nepalaiko draugų siūlytą iniciatyvą, veiklą. Yra tolerantiškas ir gerbia ne tokius kaip jis. Susidraugauja su draugu, palaiko draugystę.
Žino pagrindines bendravimo taisykles.	Dalinasi žaislais ir priemonėmis su kitais vaikais. Laikosi taisyklių, susitarimų. Bendraudamas kalba mandagiai, pagarbiai. Žaidžia siužetinius žaidimus pritaikydamas bendravimo modelius.
Geba išspręsti nesudėtingus	Valdo savo norus ir elgesį.

konfliktus.	<p>Atkreipia dėmesį, analizuoja, vertina netinkamai pasielgusio vaiko poelgi.</p> <p>Pastebi ir vertina tinkamo elgesio apraiškas.</p> <p>Numato, supranta gero ar blogo elgesio pasekmes.</p> <p>Atsiprašo draugo (atsiprašau, atleisk), apkabina jį.</p> <p>Su suaugusiuoju modeliuoja susidariusią situaciją, randa tinkamą sprendimą, įvertina draugo savijautą, užjaučia, padeda.</p> <p>Susivaldo ir nekenkia sau ir kitiems patekus į keblią ar konfliktinę situaciją.</p> <p>Išsiaiškina, į ką gali kreiptis pagalbos.</p>
-------------	--

2.2. SVEIKATOS KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksena
Ugdymo sritis: Fizinis aktyvumas	
<p>Vertybinė nuostata Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p>	
<p>Esminis gebėjimas Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja, išlaiko pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akies-rankos koordinacija, lavina smulkiąją motoriką.</p>	
<p>Aktyviai juda, pajunta judėjimo džiaugsmą.</p>	<p>Stovi ant vienos kojos, pasistiebia, atsistoja ant kulnų.</p> <p>Įveikia kliūtis: perlipa per lazda, eina lenta, suoliuku, lipa į kalniuką ir leidžiasi nuo jo.</p> <p>Šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštinimo, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto.</p> <p>Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis turėklų, nesilaikydamas už turėklų.</p> <p>Išbando įvairius judėjimo būdus: eina pirmyn, į šalį, pristatomu žingsniu, pritūpęs, atbulomis, bėga aukštai keldamas kelius, atlieka judesius rankomis, juda vingiais.</p> <p>Įvairiais būdais vaikščioja, bėgioja, šliaužia, ropoja, lenda, lipa, šokinėja, judina liemenį, kojas, rankas, galvą.</p> <p>Naudoja įvairias priemones, žaislus.</p> <p>Orientuojasi erdvėje. Juda, veikia drauge, sutartinai, po vieną.</p> <p>Būdamas kartu su kitais greta, laikydamasis taisyklių jaučia draugą, asmenines ir bendras erdvės ribas.</p> <p>Žaidžia judrius žaidimus.</p> <p>Džiaugiasi savo pasiekimais.</p> <p>Dalyvauja projektuose ir akcijose sveikatos ir judėjimo temomis.</p>
<p>Derina akies-rankos, rankų, rankų ir kojų judesius.</p>	<p>Taisyklingai laiko pieštuką, saugiai naudojami žirkklėmis, kerpa tiesias, lenktas linijas, iškerpa daiktą, sega sagas, veria ant virvelės smulkius daiktus, varsto batus, užsiriša batraiščius.</p> <p>Meta kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį, gaudo, mušinėja.</p> <p>Su kamuoliu atlieka sporto žaidimų elementus, žaidžia komandomis.</p>
<p>Mokosi sportinių pratimų ir žaidimų.</p>	<p>Laikosi taisyklių, bet akiai joms nepaklusta, aiškina, motyvuoja vienokį ar kitokį savo elgesį.</p> <p>Jaučiasi atsakingas už šalia esantį, jam padeda.</p> <p>Drauge su kitais kuria taisykles, sprendžia iškilusias problemas.</p>

	<p>Stebi, mėgdžioja, įvertina, džiaugiasi, kartoja, laikosi žaidimo taisyklių.</p> <p>Atlieka įvairius sportinius pratimus, žaidžia žaidimus: važinėja triratuku, dviračiu, paspirtuku ir riedučiais, slidinėja ledo kalneliais, rogutėmis, žaidžia krepšinį, futbolą.</p> <p>Paklūsta ir vadovauja, pasirenka vaidmenį žaidime, tariasi, derina su draugais savo pasirinkimą.</p> <p>Saugiai žaidžia, įvairiai juda, veikia, ilsisi įvairioje aplinkoje, naudoja įvairias priemones.</p>
Ugdymo sritis: Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai	
Vertybinė nuostata	
Noriai ugdomi sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.	
Esminis gebėjimas	
Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.	
Valgo tvarkingai, gražiai elgiasi prie stalo.	<p>Valgo tvarkingai, taisyklingai naudojasi stalo įrankiais. Naudojasi servetėle.</p> <p>Domisi koks maistas sveikas, visavertis. Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki.</p> <p>Įvardija vieną, kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą – kurio vartojimą reikia riboti.</p> <p>Padedą suaugusiam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą.</p> <p>Pasako „skanaus“, „ačiū“.</p>
Aktyviai dalyvauja projekte „Žalia pėda“. Žino, kaip auginamos daržovės, kokias jų nauda žmogui.	<p>Ruošia žemę sėjai, tyrinėja sėklų įvairovę: smulkios, stambios, svogūnėliai.</p> <p>Sėja, laisto, eksperimentuoja, stebi, prižiūri daigelius, fiksuoja augalų augimo ciklą.</p> <p>Skina, rauna, renka, kasa, rūšiuoja, sveria, aižo daržoves.</p> <p>Gamina salotas, spaudžia sultis, skanauja, vertina, apibūdina skonį, naudą žmogaus sveikatai, vaišina kitus.</p> <p>Kuria receptus, apipavidalina juos, komentuoja, argumentuoja savo nuomonę apie patiekalus iš daržovių.</p> <p>Renka, skina, uosto, rūšiuoja, džiovina, deda į drobinius maišelius prieskoninius augalus ir vaistažoles, užrašo pavadinimus.</p> <p>Pasako, kam naudojami prieskoniniai, užauginti „Žalioj pėdoj“.</p> <p>Skanauja savo surinktų vaistažolių arbatas, žino jų naudą sveikatai.</p> <p>Kasa, grėbia, tvarko, kompostuoja daržo atliekas, ruošia daržą žiemai.</p> <p>Ruošia eksponatus parodomams, pristato juos, džiaugiasi ir didžiuojasi savo užaugintu derliumi.</p>
Laikosi savitvarkos, asmens higienos taisyklių. Rūpinasi sveikata.	<p>Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. naudojami tualetu ir susitvarko juo pasinaudojęs.</p> <p>Plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą.</p> <p>Valosi dantis su pasta, žino vaikiškų dantų pastų pavadinimus, naudojami tik savo dantų šepetuku, stiklinaite, skalauja burną suvalgęs saldumynų.</p> <p>Domisi burnos higiena, svarsto, diskutuoja, kodėl krenta pieniniai dantys.</p> <p>Saugo dantis, žino, ko nedera kramtyti, reguliariai lankosi pas stomatologą.</p>

	<p>Tvarkosi savo daiktus, žaislus ir veiklos vietą.</p> <p>Domisi, klausinėja, varto enciklopedijas apie žmogaus kūno sandarą, ligas, vaistus, jų poveikį žmogui, apie elgesį sunegalavus.</p> <p>Noriai mankština, sportuoja, grūdinasi.</p> <p>Sėdi, stovi, vaikšto tiesiai, pakelta galva.</p> <p>Stebi, klausosi suaugusiųjų, klausosi skaitomų kūrinių.</p> <p>Žiūri paveikslėlius, varto iliustruotas knygeles, atlieka logines užduotis sveikos gyvensenos klausimais.</p> <p>Dalyvauja įvairiuose sveikatingumo renginiuose: šventėse, išvykose, varžybose, žygiuose.</p>
<p>Saugiai elgiasi aplinkoje, su žaislais, įrengimais, žino, kur kreiptis pagalbos.</p>	<p>Žaisdamas, bendraudamas su draugais saugo save ir kitus.</p> <p>Saugiai naudojasi žirkklėmis.</p> <p>Dalyvauja pokalbiuose apie saugų elgesį gatvėje, kieme, prie vandens telkinių, su elektros prietaisais, vaistais. Apie tai klausosi kūrinių, juos komentuoja.</p> <p>Saugiai elgiasi gatvėje, pažįsta kelio ženklus, žino jų paskirtį.</p> <p>Dalyvauja viktorinose, pramogose, konkursuose, varžybose saugaus eismo tema.</p> <p>Nešioja atšvaitus, paaiškina, kam jie reikalingi.</p> <p>Dviračiu, triračiu, paspirtuku važinėja savo kieme, dviračių takais, dėvi šalmą ir liemenę.</p> <p>Susitinka su policijos pareigūnais, gaisrininkais, medikais.</p> <p>Žaidžia žaidimus saugaus elgesio tematika.</p> <p>Ištikus nelaimei, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.</p> <p>Suvokia kompiuterio, mobiliojo telefono žalą.</p> <p>Įsimena pagalbos telefoną 112 ir geba juo naudotis pagal paskirtį.</p>
<p>Supranta buitinės chemijos medžiagų paskirtį ir panaudojimo galimybes, suvokia atliekų rūšiavimo svarbą.</p>	<p>Naudoja buitinės chemijos medžiagas tik pagal paskirtį ir prižiūrint suaugusiems.</p> <p>Stebi aplinką ir apie netinkamoje vietoje laikomas buitinės chemijos priemones praneša suaugusiems.</p> <p>Rūšiuoja atliekas.</p>
<p>Žino, kokios yra neigiamos narkotikų, rūkymo ir alkoholio vartojimo pasekmės vaiko sveikatai.</p>	<p>Atlieka įvairias logines užduotis, padedančias skirti sveiką gyvenseną nuo žalingų įpročių.</p> <p>Klausinėja, komentuoja, kodėl negalima rūkyti, vartoti alkoholį, narkotikus.</p> <p>Vengia pasyvaus rūkymo pavojaus ir bendrauti su išgėrusiais asmenimis ir atsispiria smalsumui ar kitų siūlymams paragauti alkoholinių gėrimų.</p>
Ugdymo sritis: Problemų sprendimas	
Vertybinių nuostatų	
Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams ir sunkumams įveikti.	
Esminis gebėjimas	
Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.	

Geba atpažinti ir įvardyti kasdieninėse situacijose ar žaidžiant iškilusias problemas.	Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Atpažįsta, su koku sunkumu, problema susidūrė, juos įvardina: aš negaliu to ir to padaryti, nes nežinau, kaip padaryti tai ir tai.
Savitai sprendžia iškilusias problemas.	Ieško tinkamų sprendimų problemoms išspręsti, tariasi su kitais, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų. Pats bando įveikti sutiktus sunkumus, kliūtis. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti, išbando jų naudojamus būdus. Nepasisekus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities arba prašo pagalbos vaiko arba suaugusiojo. Retsykiais pats ieško sunkumų, kliūčių, bando aktyviai juo įveikti. Mokosi nepasimesti erdvėje, pasimetus – ieškoti išeities. Sprendžia galvosūkius, dalyvauja viktorinose, konkursuose, argumentuoja.
Ugdymo sritis: Iniciatyvumas ir atkaklumas	
Vertybinė nuostata Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais	
Esminis gebėjimas Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	
Domisi nauja veikla, ieško naujų veiklos ir raiškos būdų	Nuolat energingai žaidžia, ką nors veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą. Išbando suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą. Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip. Plėtoja savo pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas. Savarankiškai bando įveikti kliūtis, nepasisekus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusįjį. Eksperimentuoja atrasdamas naujus veiklos, judėjimo būdus, kuria žaidimo, judėjimo variantus, derina kūrybinį žaidimą ir judėjimą keliese.
Savarankiškai pasirenka ir plėtoja judriąją veiklą.	Keičia judėjimo kryptį, išvengia kliūčių, juda aplink daiktus, pralenda po jais, virš jų. Sugalvoja, kaip pasunkinti judėjimą: lipa ant smulkių daiktų, eina užsimerkęs ir kita. Išradingai panaudoja aplinkoje esančias priemones. Kuria, siūlo naujas žaidimo taisykles, variantus, žaidžiant įprastus judriuosius žaidimus. Susikuria, aptaria komandoje ir įveikia įvairius kliūčių ruožus. Išbando įvairias sporto šakas. Domisi olimpinėmis sporto šakomis. Dalyvauja įvairiuose akcijose, olimpinėse dienose, įvairiuose judėjimą ir sveiką gyvenseną propaguojančiuose projektuose.

KŪNO KULTŪROS UGDYMO TURINYS

3-4 m. vaikams

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis	IV ketvirtis
Ėjimas, bėgimas, pusiausvyros pratimai:			
1. Tiesiai nedidelėmis grupelėmis, visa grupe. 2. Vorele salės pakraščiais pagal daiktinius orientyrus. 3. Tarp dviejų nubrėžtų linijų (25-30 cm.), neužminant jų.	1. Dideliu ratu, susikabinus rankomis. Tarp išdėstytų daiktų. 2. Eiti ir bėgti ant žemės padėta lenta (15- 20cm.).	1. Tarp dviejų ant žemės nubrėžtų linijų, neužminant jų (atstumas 25-20cm.). 2. Vorele, įvairiais būdais (pirštų galais, kulnimis, aukštai keliant kelius).	2. Einant peržengti per daiktus, gulinčius ant žemės (lazdas, kaladėles, kėglius). 3. Eiti suoleliu, stora virve, lazda, pristatomuoju žingsniu (2 m ilgis).
Šuoliai:			
1. Pašokti siekiant daikto (barškutį, virvutę). 2. Nušokti nuo 10-15 cm paaukštinimo (suolelio, kubo).	1. Peršokti per nedidelę kliūtį (virvutę, plokščią lanką).	1. Šokinėti abiem kojomis, judant į priekį. 2. Peršokti per dvi linijas (10-20 cm).	1. Nušokti nuo paaukštinimo į lanką, nušokant peršokti per virvutę, padėtą ant grindų ir t.t. 2. Šokti iš lanko į lanką, atsispiriant abiem kojomis
Metimai:			
1. Sulaikyti auklėtojos paridentą sviedinį ir ridenti jai atgal (1-1,5 m). 2. Ridenti kamuolį vienas kitam.	1. Mesti laisvai kamuolį į priekį ir bėgti jo pagauti. 2. Mesti kamuolį į viršų ir sugauti. 3. Ridenti kamuolį vienas kitam iš įvairių padėčių. Viena ir abiem rankomis.	1. Mesti didelį kamuolį į žemę ir sugauti jį. 2. Mesti didelį kamuolį į viršų ir sugauti, atšokusį sugauti.	1. Einant ridenti kamuolį suoleliu. 2. Mesti kamuolį auklėtojai ir sugauti jos mestą kamuolį 2-2,5 m. nuotolio.
Laipiojimas, pralindimas			
1. Eiti keturpėsčia (keliais, delnais) pralendant pro virvutę. 2. Eiti keturpėsčia (keliais, delnais) „meškos“ žingsniu.	1. Ropoti lenta. 2. Pralįsti pro virvutę, pro lanką, neliečiant rankomis grindų.	1. Šliaužimas grindimis (1,5-2 m). 2. Laiptoti aukštyn ir žemyn pristatomuoju žingsniu.	1. Pralįsti, perlpti gimnastikos suolelį, rastą, buomą.
Rekomenduojami judrieji žaidimai:			
1. „Į pasivaikščiojimą, į svečius“. 2. „Bėkite pas mane“ (pavykite mane). 3. „Balionėlis“. 4. „Automobiliai ir žvirbliukai“.	6. „Paridenk kamuolį per vartelius“. 7. „Surask savo namelius“. 8. „Pavyk kamuolį“. 9. „Višta ir viščiukai“.	12. „Neužkliudyk“. 13. „Paukšteliai lizdeliuose“. 14. „Žvirbliukai ir katinas“ 15. „Saulutė ir lietus“. 16. „Per tiltelį“. 17. „Kamuoliukų ridenimas“. 18. „Mes- linksmi vaikai“.	

5. „Individualūs žaidimai su kamuoliu“.	10. „Saulutė ir lietus“. 11. „Vėjas ir plunksnelės“.	19. „Traukinys“. 20. „Sugauk kamuolį“.
---	---	---

4-5 m. vaikams.

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis	IV ketvirtis
Ėjimas, bėgimas, pusiausvyros pratimai:			
1. Išsisklaidžius po signalo surasti savo vietą voroje. 2. Išsiskleidus, gaudant ir išsisukinėjant. 3. Peržengiant kliūtis, įvairius daiktus ir kt. 4. Eiti lenta su smėlio maišeliu ant galvos.	1. Vorele salės pakraščiu, keičiant vedėjus. 2. Poromis, susikabinus rankomis, keičiant kryptį. 3. Eiti nuožulnia lenta, suoleliu (aukštis 20-25 cm). 4. Eiti virve padėta vingiais.	1. Pagal auklėtojos signalą kaitalioji ėjimą su bėgimu. 2. Eiti ir bėgti su paprasčiausiais rankų ir liemens judesiais. 3. Eiti plokščiu lanku padėtu ant grindų, tiesiai ir šonu (pristatomuoju žingsniu).	1. Eiti, bėgti dviese, trise įvairiai susikabinus rankomis. 2. Vorele po vieną ir poromis, keičiant tempą, darant posūkius.
Šuoliai:			
1. Šokinėti vietoje abiem kojomis, po signalo pasisukti nurodyta kryptimi, pritūpti. 2. Šuolis iš vietos į aukštį, peršokant 5-10 cm kliūtį.	1. Šokinėti judant į priekį 2. Šokti į gilumą nuo 15-20 cm kliūčių (buomas, suolelis ir kt.)	1. Šokti nuo paaukštinimo į nurodytą vietą (nubrėžtas ratukas, lankas). 2. Šokinėti vietoje ir bėgti, siekiant pakabinto daikto.	1. Šuoliukai abiem kojomis, judant į priekį nurodyta kryptimi. 2. Šokti iš vietos į tolį, peršokant akmenukus, lazdas ir kt. neaukštus daiktus.
Metimai:			
1. Ridenti kamuolį į vartus, taikyti į daiktus (kėglius, kamuolius ir kt.). 2. Iš už galvos abiem rankomis mesti sviedinį į tolį.	1. Mesti kamuolį į žemę, į viršų keletą kartų iš eilės ir sugauti. 2. Mesti smėlio maišelį į horizontalų taikinį (dėžę, krepšį, lanką) iš 3 m dešiniąja ranka ir iš 2 m kairiąja ranka.	1. Mėtyti kamuolį viena ranka aukštyn į, į grindis ir gaudyti abiem rankomis. 2. Mėtyti kamuolį vienas kitam ir gaudyti (2 m nuotoliu).	1. Einant ir bėgant ridenti (varyti kamuolį vingiais tarp daiktų). 2. Mėtyti į tolį dešiniąja ir kairiąja ranka (mažus kamuoliukus, kankorėžius, smėlio maišelius ir kt.)
Laipiojimas:			
1. Pralįsti pro lazda pro virvutę, pro lanką (jų aukštis 50-40 cm) šonu- pristatomuoju žingsniu ir priekiu.	1. Laiptoti kopėčiomis, laiptais pristatomuoju ir pakaitiniu žingsniu. 2. Ropotuoti vienvardžiu ir įvairiavardžiu būdu, remiantis dilbiais ir keliais.	1. Perlipti suolelį, ropojant delnais ir pėdomis. 2. Ropotuoti gimnastikos suoleliu pirmyn ir atgal.	1. Laiptoti sienele pristatomuoju ir pakaitiniu žingsniu. 2. Pralįsti pro laipiojimo prietaisų tarpus.

Rekomenduojami judrieji žaidimai:		
1. „Mes- linksmi vaikai”.	10. „Keleiviai”.	18. „Mano avytės, bėkit namo”.
2. „Lėktuvai”.	11. „Siuvėjai”.	19. „Tvarka- netvarka”.
3. „Pas lokį miške”.	12. „Šokantis ratas”.	20. „Medžiotojai ir kiškiai”.
4. „Surask porą”.	13. „Didysis ir mažasis ratas”.	21. „Lapė vištidedėje”.
5. „Pataikyk į ratą”.	14. „Pasiek barškutį”.	22. „Spalvoti automobiliai”.
6. „Numesk iki vėliavėlės”.	15. „Kamuolį auklėtojai”.	23. „Lėktuvai”.
7. „Bėk ir eik atsargiai”.	16. „Žąsys gulbės”.	24. „Prabėk tyliai”.
8. „Arkliukai”.	17. „Individualūs žaidimai su kamuoliu”.	25. „Per upelį”.
9. „Medžiotojai”.		26. „Vilkas ir kiškiai”.
		27. „Per kupstus”.
		28. „Numušė kėglį”.

5-6 m. vaikams.

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis	IV ketvirtis
Ėjimas, bėgimas, pusiausvyros pratimai:			
1. Išsisklaidyti, paskui sustoti įvairiais rikiuotės būdais (poromis, ratu, keliais ratais, voromis, eile). 2. Pabėgti nuo gaudančiojo, pavyti bėgantįji.	1. Eiti ir bėgti horizontaliu, nuožulniu buomu, atliekant įvairius judesius rankomis ir kojomis (rankos į šalis, už galvos, už nugaros, moti kojas pirmyn, atgal, ant pirštų ir t.t.).	1. Eiti, bėgti, plačiu žingsniu per kliūtis linijas, lazdas, kėglius). 2. Eiti, bėgti suoleliu, peržengiant įvairias kliūtis (kėglius, kaladėles ir pan.). 3. Eiti ir bėgti su gimnastikos lazda už nugaros sulenktomis rankomis per alkūnes.	1. Eiti ir bėgti nuožulnia lenta, suoleliu. 2. Eiti ir bėgti suoliuku ties viduriu prasilenkiant su draugu. 3. Eiti suoleliu, pernešant įvairius daiktus.
Šuoliai:			
1. Šuolis į gilumą nuo buomo (40-60 cm). 2. Šokinėti nuo kojos ant kojos vietoje ir judant į priekį. 3. Šuolis į aukštį įsibėgėjus.	1. Suspaudus tarp kojų kokį daiktą šokinėti abiem kojomis pirmyn (3-4 m.). 2. Šokinėti nuo kojos ant kojos vietoje ir į priekį.	1. Šokinėti per nejudamą virvutę einant ir bėgant. 2. Šokinėti per sukamą ilgą šokdynę. 3. Šuoliukai viena koja iš lanko į lanką.	1. Šuolis į toli įsibėgėjus. 2. Šuoliavimas abiem kojomis gimnastikos suoleliu, judant į priekį.
Metimai:			
1. Mėtyti kamuolį į žemę, į viršų ir sugauti iš eilės kelis kartus. 2. Mėtyti kamuolį vienas kitam įvairiu nuotoliu. 3. Mesti į toli iš už galvos, per peti kairiąja, dešiniąja ranka.	1. Atmušti atšokusį kamuolį nuo žemės dešiniąja ir kairiąja ranka kelis kartus iš eilės. 2. Mėtyti į horizontalų ir vertikalų taikinį dešiniąja ir kairiąja ranka(2,5-3m).	1. Mėtyti į judamą taikinį sniego gniūžtes, kamuolius 2 Varyti kamuolį dešiniąja ir kairiąja ranka, tiesiai, apvarant ir pan.	1. Permesti kamuolį per kliūtį vienas kitam ir jį sugauti. 2. Mažų kamuoliukų mėtymas į toli dešiniąja ir kairiąja ranka.

Laipiojimas:			
1. Laipti įvairiomis kopėtėlėmis. 2. Pralįsti pro kelias įvairaus aukščio kliūtis.	1. Prašliaužti pro kliūtį (lanką, virvutę ir kt.) ropom- remtis alkūnėmis ir keliais. 2. Laipti pakaitiniu žingsniu- vienvardžiu bei įvairiavardžiu būdu sienoje iki viršaus.	1. Prašliaužti pro suolelį ar kitą ant žemės esančią kliūtį auklėtojos nurodytu būdu (pilvu, keturpėsčia, remiantis plaštakomis ir keliais)..	1. Šliaužti suoleliu pilvu, prisitraukiant rankomis 2. Perlipti per įvairias kliūtis, tvorelę, piramides ir kt.
Rekomenduojami judrieji žaidimai:			
1. „Į vietas“. 2. „Karusėlė“. 3. „Spąstai“. 4. „Paukštelis be namo“. 5. „Pelėda“. 6. „Medžiotojai ir kiškiai“. 7. „Kengūrų lenktynės“. 8. „Pataikyk į lanką“.	9. Individualūs žaidimai su kamuoliu. 10. „Padaryk figūrą“. 11. „Nutrauk kaspiną“. 12. „Kamuolį į vidurį“. 13. „Per kupstus“. 14. „Surask porą“. 15. „Lapė vištidėje“. 16. „Keleiviai“.	17. „Kamuolio perdavimas“.. 18. „Pažink iš balso“. 19. „Pagauk savo porą“. 20. „Nepasilik ant grindų“. 21. „Karosai ir lydeka“. 22. „Raiša lapė“. 23. „Gyvas taikyns“. 24. „Beždžionių gaudymas“. 25. „Gaudytojai“. 26. „Kas greičiau paims kaladėlę“.	

2.3. PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Ugdymo sritis: Aplinkos pažinimas	
<p>Vertybinė nuostata Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p>	
<p>Esminis gebėjimas Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.</p>	
<p>Domisi savimi, savo šeima, bendruomene.</p>	<p>Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę Įsimena savo adresą, telefoną, mamos, tėčio ir kitų šeimos narių vardus, pavardes, darbo vietas. Piešia ir apibūdina savo šeimos narius, žino jų profesijas, pomėgius. Gilinasi į savo šeimos šaknis, domisi savo giminės praeitimi, nustatinėja tarpusavio ryšius. Rodo meilę ir pagarbą savo šeimos nariams. Pastebi žmonių išvaizdą, panašumus, skirtumus, jausmus, darbus ir pan. Aptaria bendravimui svarbius dalykus: grupės taisykles, susitarimus, tradicijas, dienos režimą, daiktų vietą. Domisi mergaičių ir berniukų skirtumais. Tyrinėja savo kūną, matuoja, lygina kūno dalis, suvokia savo augimą, keitimąsi.</p>
<p>Suvokia savo priklausomybę tautai, valstybei.</p>	<p>Domisi savo krašto, tėvynės istorija, intuityviai ugdomi pagarbą tėvynei, gimtajai kalbai, suvokia tautinį mentalitetą. Apžiūri tautinį kostiumą, tyrinėja raštus, spalvų derinius. Klausosi skaitomų grožinės literatūros kūrinių, legendų ir padavimų apie svarbiausius Lietuvos istorinius įvykius, vietas, gamtos turtus ir pan. Susipažįsta su valstybės simbolika, jos reikšme, sužino kas yra valstybės sostinė, prezidentas(-ė). Domisi savo miesto tradicijomis, dalyvauja miesto šventėse, aplanko įžymias vietas, sužino apie gimtajam kraštui nusipelnčius žmones. Išsiaiškina, kad Lietuvoje gyvena ir kitų tautybių žmonės. Sužino, kad pasaulyje gyvena įvairių rasių, tautybių žmonės, kad jie turi savo valstybes, tradicijas ir kalbą.</p>
<p>Pažįsta jį supančią aplinką.</p>	<p>Pažįsta aplinkos daiktus ir artimiausius gamtos objektus, žino jų pavadinimus, domisi jų paskirtimi. Eksperimentuoja, stebi, tyrinėja ir atranda gyvosios ir negyvosios gamtos ypatybes. Ieško informacijos apie gamtą knygose, leidiniuose, enciklopedijose, žinyuose. Klausosi pasakojimų, gamtos garsų įrašų, žiūri filmuotą medžiagą. Dalyvauja pažintinėse išvykose, ekskursijose, keliauja, išskylauja, pasakoja apie patirtus įspūdžius, piešia, kuria koliažą, nuotraukų albumą, išleidžia savo kūrybos knygą. Stebi gamtoje vykstančius pokyčius visais metų laikais, įspūdžius</p>

	<p>perteikia kasdienėje veikloje. Domisi įvairiais gamtos reiškiniais, net jeigu jų ir nemato (pūga, viesulas, ugnikalnio išsiveržimas ir pan.).</p> <p>Atpažįsta gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus.</p> <p>Skiria augalus nuo gyvūnų, įvardija skirtumus. Domisi naminiiais ir laukiniais gyvūnais, jų skirtumais ir panašumais, mityba, gyvenimo sąlygomis.</p> <p>Orientuojasi: darželio aplinkos, parko teritorijose (laisvai juda, veikia), laike (žino apie dienos ir nakties kaitą, skiria paros dalis, intuityviai suvokia savaitės laiko tėkmę, metų laikų seką.</p> <p>Sužino apie antrinių žaliavų rūšiavimą, atliekų panaudojimą, perdirbimą. Gamina darbelius, žaislus, modelius iš antrinių žaliavų.</p>
<p>Domisi augalais ir savarankiškai ar suaugusiųjų padedami augina augalus lopšelio – daželio darže „Žalia pėda“</p>	<p>Stebi augalo gyvenimo etapus: dygimą, augimą, žydėjimą, sėklų, vaisių brandinimą,</p> <p>Sodina daigus, sėja sėklas daržo lysvėje, šiltnamyje.</p> <p>Laisto, ravi piktžoles, nuima derlių.</p> <p>Dalyvauja išaugintų daržovių, vaisių parodoje – mugėje „Ką pasėjom, tą ir pjaunam“.</p> <p>Įvardina darže auginamas daržoves, prieskonines daržoves, vaistažoles, vaisius.</p> <p>Ragauja, gamina salotas, spaudžia sultis, geria vaistažolių arbatas, vaišina kitus.</p> <p>Kartu su draugais (iš moliūgų) kuria „Oranžinį traukinuką“.</p>
Ugdymo sritis: Skaičiavimas ir matavimas	
Vertybinė nuostata	
Nusiteikęs pasaulio pažinimui naudoti skaičiuodamas ir matuodamas.	
Esminis gebėjimas	
Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas.	
Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas.	
Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.	
Pažįsta skaitmenis.	<p>Bando suvokti, kuo skiriasi raidės ir skaitmenys, kuo panašūs.</p> <p>Žaisdamas pažymi skaičių atitinkamu skaitmeniu.</p> <p>Įvardija skaitmenis aplinkoje: namų, autobusų numeriai, kainos, darbo valandos ir pan.</p> <p>Žaidžia vaidmeninius žaidimus „Parduotuvė“, „Bankas“ , naudoja pačių pagamintus „pinigus“.</p> <p>Užrašo skaitmenis.</p>
Supranta kiekybinį žymėjimą skaičiumi.	<p>Vartoja sąvokas vienas, daug, mažai.</p> <p>Grupuoja daiktus, vartoja sąvokas tiek pat, po lygiai, daugiau, mažiau.</p> <p>Skaičiuoja daiktus, sudaro skaičių eilę, išimena skaičių seką, supranta 0 sąvoką.</p> <p>Skaičiuodamas vartoja kelintinius skaitvardžius.</p> <p>Dalina į 2 – 3 - 4 lygias dalis, vartoja sąvokas pusė, trečdalis, ketvirtadalis.</p> <p>Suvokia kiekvieno skaičiaus sandarą iš vienetų: 5 – tai</p>

	<p>1,1,1,1,1, ar mažesnių skaičių: 5 – tai 2+3.</p> <p>Atlieka logines užduotis konkrečiais veiksmais: dalina, atima, prideda ir kt.</p>
Geba apibūdinti daiktus pagal dydį.	<p>Kalbėdamas, veikdamas su daiktais vartoja dydį apibūdinančias sąvokas: ilgas, trumpas, didelis, mažas, toks pat, kitoks ir pan.</p> <p>Veikia su daiktais, vertina jų dydį, pagal dydį rūšiuoja daiktus.</p> <p>Lygina skirtingus ir vienodus daiktus: pagal ilgį, aukštį, plotį, storį uždedant vieną ant kito, pridedant vieną prie kito.</p> <p>Bando suvokti tūrio pastovumą: manipuliuoja vandeniu, smėliu ir kt., keičiant indų formą.</p> <p>Atrenka daiktus pagal dydį (didelis – mažas), lygina dydžius uždedant daiktus vienas ant kito ar įdedant vienas į kitą, rūšiuoja didelius ir mažus daiktus.</p> <p>Lygina, matuoja įvairius objektus pagal: ilgį, plotį, aukštį, storį, tūrį, masę (iš akies, žingsniais ir pan.), vertina atstumus tarp objektų.</p>
Geba atpažinti ir pavadinti formas.	<p>Lygina geometrines formas, skirsto jas į apvalias ir kampuotas. Taiko geometrines formas į atitinkamas kiaurymes, pastebi skirtumą.</p> <p>Veikdamas su daiktais, regėjimo ir lytėjimo pojūčiais mokosi skirti geometrines formas ir įsimena jų pavadinimus.</p> <p>Atpažįsta įvairias formas gamtoje.</p> <p>Atranda daiktų pėdsakų žymes; ratų, pėdų, letenų, geometrinių figūrų pėdsakus smėlyje, sniege.</p>
Skiria pagrindines spalvas ir atspalvius.	<p>Žino pagrindines spalvas.</p> <p>Stebi gamtos spalvas įvairiais metų laikais, jas pavadina.</p> <p>Eksperimentuoja su dažais, išgauna įvairiausius atspalvius, bando juos pavadinti, ieško aplinkoje tokios spalvos daiktų.</p> <p>Susipažįsta su spektro spalvomis, išsiaiškina, kokios jos.</p>
Geba orientuotis erdvėje.	<p>Orientuojasi erdvėje, supranta sąvokas „ant“, „po“, „aukštai“, „žemai“.</p> <p>Piešia smulkius ornamentus, rašmenis iš kairės į dešinę, pirštu seka skaitomą tekstą.</p> <p>Žino daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu: šalia vienas kito, už, prieš, tarp, po, viduje, išorėje, aplink ir pan.</p> <p>Orientuojasi stalo, popieriaus paviršiuje: piešia lapo viršuje, apačioje, dešinėje ir pan.</p> <p>Nustato, parodo ir pavadina kryptis, orientuodamiesi į savo kūno padėtį. pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn, aukštyn, žemyn.</p> <p>Skiria kairę ir dešinę kūno puses.</p> <p>Plėtoja laiko sąvoką, bando ją suvokti.</p>
Ugdymo sritis: Tyrinėjimas	
Vertybinių nuostata	
Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.	
Esminis gebėjimas	
Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	
Atranda daiktų bei reiškinių įvairovę.	<p>Eksperimentuoja savo pojūčiais, tyrinėja aplinką: įsiklauso, išsižiūri, uodžia, liečia, ragauja, stebi atsiradimą, pokyčius.</p> <p>Lavina uoslės ir skonio suvokimą.</p> <p>Supranta sąvokas saldus – sūrus, kvėpia – smirdi.</p>

	<p>Apibendrina daiktus pagal jų funkcinę reikšmę (puodelis – gerti, kėdė – sėsti...)</p> <p>Stebi savo aplinkoje įvairius daiktus, jais naudojami, tyrinėja. Tyrinėja paviršiaus savybes: šaltas, šiltas, švelnus, šiurkštus, gruoblėtas, apskritas, kamuotas, spalvotas ir t.t.</p> <p>Susipažįsta su kai kuriais senoviniais daiktais, įnagiais, sužino apie jų panaudojimą.</p> <p>Tyrinėja daiktui ar daiktų grupei būdingus požymius ir juos įvardija.</p> <p>Skirsto daiktus pagal paskirtį: vartojamas maistui, skirtas darbui ir pan.</p> <p>Sudaro daiktų grupes pagal pasirinktą ar nurodytą požymį. Tyrinėja pojūčiais ir atpažįsta medžiagą iš kurios pagamintas daiktas: medinis, keraminis, odinis, lininis, plastmasinis, geležinis ir t.t.</p> <p>Sužino priešybių ryšius: šilta – šalta, daug – mažai, diena – naktis ir t.t.</p> <p>Ilgesnį laiką kryptingai stebi įdomesnius reiškinius, pavadina, apibūdina, skaičiuoja, matuoja, gretina, lygina, grupuoja.</p> <p>Skiria visumos ir dalies santykius: žmogus ir jo veidas, juostos raštas ir jo elementai ir pan.</p> <p>Perpranta nuoseklumo ryšius: paros dalių kaita, buities darbų ritualai, augalo, gyvūno, žmogaus augimo (vystymosi) stadijos. „Užrašo“ stebėjimo, tyrinėjimo rezultatus simboliais, paveikslėliais.</p>
<p>Geba naudotis įrankiais bei priemonėmis.</p>	<p>Bando eksperimentuoti: pila vandenį ant smėlio, stebi kaip jis susigeria; žiemą atsineša į grupę sniego ar ledo ir stebi kaip jis tirpsta.</p> <p>Panaudoja veiklai įvairius įrankius bei priemones: žirkles, kljus, atsuktuvą, plaktuką, liniuotę ir kt.</p> <p>Išbando techninius pasaulio pažinimo būdus – ką nors sujungti (suklijuoti, sunerti, supinti ir kt.), atskirti (atplėšti, nukirpti, nupjauti, išardyti), matuoti.</p> <p>Eksperimentuoja su mažiau įprastais daiktais, padedančiais suvokti kai kuriuos reiškinius: veidrodžiu, padidinamuoju stiklu ir pan.</p> <p>Atlieka problemines užduotis, tyrinėja techninius atradimus: prietaisų galimybes, energiją, įjungia kompiuterį, klausinėja, ieško norimos informacijos, žaidžia žaidimus, žiūri filmukus, klausosi muzikos, rašo žinomas raides, skaitmenis.</p>
Ugdymo sritis: Mokėjimas mokytis	
<p>Vertybinė nuostata Noriai mokosi, džiaugiasi tuo ką išmoko.</p>	
<p>Esminis gebėjimas Mokosi žaisdami, stebėdami kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdami, ieškodami informacijos, išbandydami, sprenddami problemas, kurdami, įvaldo kai kurias mokymosi strategijas, pradeda suprasti mokymosi procesą.</p>	
<p>Geba ieškoti naujos informacijos.</p>	<p>Įvardija, parodo ko nežino, nesupranta. Kalba apie tai ką norėtų sužinoti, samprotauja kokias būdais galėtų tą padaryti, kodėl jam tai reikalinga, naudinga.</p>

	<p>Rodo iniciatyvą sprendžiant iškilusius sunkumus, problemas. Drąsiai klausia, ieško atsakymų.</p> <p>Informacijos ieško knygoje, žurnaluose, enciklopedijose, kompiuteryje, klausia suaugusiųjų.</p> <p>Džiaugiasi savo pasiekimais, siūlo idėjas.</p> <p>Planuoja savo tolimesnę veiklą.</p> <p>Dalyvauja pačių sumanytuose eksperimentuose, kurie padeda atrasti atsakymus į rūpimus klausimus apie daiktus ir reiškinius.</p>
--	--

2.4. KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Ugdymo sritis: Sakytinė kalba	
Vertybinė nuostata Nusiteikęs išklausti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.	
Esminis gebėjimas Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.	
Bendrauja su grupės draugais, suaugusiais, supranta, kas sakoma.	<p>Kalbina auklėtoją, auklėtojos padėjėją ir kitus darželio darbuotojus. Klausia reikalingos informacijos.</p> <p>Žaidžia su draugais, suaugusiais, demonstruoja išradingumą, geranoriškumą, sumanumą.</p> <p>Pastebi, domisi, bando pats pasakyti, paprašyti.</p> <p>Pasakoja įspūdžius, nutikimus.</p> <p>Išsako, ką girdi, jaučia, mato, išgyvena.</p> <p>Dalinasi džiaugsmu, liūdesiu, patirtimi.</p>
Geba klausyti, girdėti, išklausti kitą ir išsakyti savo nuomonę.	<p>Klausosi grupės draugų, suaugusiųjų pasakojimų.</p> <p>Klausosi įspūdžių, nutikimų, sekamų pasakų, sakmių, padavimų, grožinės ir pažintinės literatūros kūrinių skaitymo, deklamuojamų eilėraščių, dainų, patarlių, priežodžių, pasakų be galo, greitakalbių, mįslių, pamėgdžiojimų, muzikos įrašų.</p> <p>Klausosi grožinės literatūros įrašų, radijo, TV laidų vaikams.</p> <p>Klausosi įrašų su savo ir draugų balsais.</p> <p>Žaidžia dėmesio sukaupimo, atidumo žaidimus.</p> <p>Drąsiai išsako savo nuomonę, išgyvenimus, išklauso kitą.</p>
Geba jausti kalbos savitumą, jos grožį, vaizdingumą.	<p>Susipažįsta su įvairiomis kalbomis: žmonių, paukščių, žvėrelių, spalvų, garsų, linijų, judesių, mimikos.</p> <p>Susipažįsta su įvairaus stiliaus tekstais, suvokia jų skirtumus.</p> <p>Įsimena vaizdingus posakius ir stengiasi juos vartoti kasdieniniame gyvenime.</p> <p>Domisi žodžių reikšmėmis, išmoksta naujų žodžių darybos būdų.</p> <p>Žaidžia žodžių žaidimus, ieško panašiai skambančių, besirimuojančių žodžių.</p> <p>Klausosi gamtos garsų ir juos pamėgdžioja.</p> <p>Klausosi žaidinimų, dainuojamosios tautosakos, pajusdami kalbos melodingumą, skambesį, ritmą, kalbos garsumą.</p> <p>Atkreipia dėmesį į kalbos vaizdingumą, rimą, pakartojimus, kalbos intonacijas, jų įvairumą, kalbos tempą, pauzes tarp žodžių.</p> <p>Žavisi šnekamosios kalbos gyvumu, spontaniškumu, individualumu, tarmišku intonavimu.</p>

	<p>Įsiklauso, kaip apie tą patį reiškinį rašo skirtingi autoriai, kokias skirtingas kalbos vaizdumo priemones naudoja.</p> <p>Susipažįsta su įvairiomis lietuvių kalbos tarmėmis, pratinami jas atpažinti.</p>
<p>Reiškia savo mintis, sumanymus, nuomonę klausant vienam ir grupei žmonių.</p>	<p>Dalinasi patirtimi, įspūdžiais, sumanymais, teikia pasiūlymus. Lankosi bibliotekoje, knygyne, parodose, dalinasi savo pastebėjimais, reiškia savo vertinimus, diskutuoja.</p> <p>Kalba klausantis vienam ar grupei vaikų: išsako savo mintis, įspūdžius, dalinasi patirtimi, pristato savo darbelį.</p> <p>Vaikams, turintiems kalbėjimo sunkumų, kalbėjimo įgūdžiai lavinami skiriant papildomą dėmesį.</p> <p>Pastebimos ir stabdomos kitų vaikų pašaipos dėl vaikų kalbėjimo ypatumų.</p>
<p>Pasakoja, diskutuoja, atsako į klausimus, pats klausinėja.</p>	<p>Pasakoja pagal paveikslėlių serijas, savo piešinius, knygų iliustracijas. Pasakoja patirtus įspūdžius.</p> <p>Žaisdami žaidimus, patys kuria situacijas, pasakoja, kas ir kaip turi vykti.</p> <p>Pasakoja apie savo mėgstamus kūrinius, žurnaliukus, TV laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus, herojus, argumentuojant savo pasirinkimą.</p> <p>Pasakoja, kas rūpi, patinka, ką sumanė, patyrė, nuveikė.</p> <p>Pasakoja, ką matė ar girdėjo per TV, DVD, CD.</p> <p>Kuria numatomos veiklos planą: garsiai sako, ką mano daryti, kokias priemones pasirinks.</p> <p>Kuria pasakojimo žemėlapius, pats pateikia idėjų veiklai.</p> <p>Kalbasi apie kasdieninę veiklą, kūrybą, darbelius, norus, svajones.</p> <p>Kalbasi ir organizuoja pokalbius netradicinėse aplinkose.</p> <p>Klausinėja apie tai, ką girdėjo, matė, pajautė, aktyviai dalyvauja pokalbiuose „Kas būtų, jeigu...“, „Ką darytum, kaip pasielgtum...“.</p> <p>Diskusuoja temomis „Jei turėčiau daug pinigų, jei patekčiau į negyvenamą salą, jei aš būčiau valdovas, kaip pasielgčiau...“.</p> <p>Kalbasi po knygų skaitymo, diskutuoja, išsako savo nuomonę.</p> <p>Atpasakoja skaitytą pasaką, istoriją.</p> <p>Tampa žurnalistais, mokslininkais, orų pranešėjais, TV laidų vedėjais, užduoda klausimus patys ir atsako į draugų klausimus.</p> <p>Patys organizuoja mažųjų konferencijas, forumus.</p>
<p>Kalba įprasmina, išsako, apibendrina pažinimo patirtį.</p>	<p>Pavadina aplinkos daiktus, požymius, spalvas, atspalvius.</p> <p>Žaisdamas ir tyrinėdamas atranda daiktų panašumus ir skirtumus.</p> <p>Apibūdina daiktus, reiškinius, požymius.</p> <p>Vardina savaitės dienų pavadinimus.</p> <p>Stengiasi taisyklingai pavadinti skaitmenis, pasakyti erdvės, laiko, kiekio santykių pavadinimus, rengimosi veiksmų pavadinimus ir kt.</p> <p>Rūšiuoja, klasifikuoja daiktus, jų fotografijas ar paveikslėlius, pratinasi apibendrinti.</p> <p>Matuoja, lygina, pastebi, kad sakiniai sudaryti iš žodžių, kurie gali būti ilgi ir trumpi, o žodžiai sudaryti iš garsų, kurių simboliai yra raidės.</p> <p>Žaidžia žaidimus, kuriuose sprendžiami galvosūkių, kuriamos mįslės, spėjami, sugalvojami nauji žodžiai.</p> <p>Analizuoja žemėlapius, atlasus, gaublį.</p> <p>Apmąsto, kas stebėta, tyrinėta, ko pasiekta.</p> <p>Vertina savo ir draugų darbus, pagrindžia savo nuomonę.</p>

<p>Kalba mandagiai, pagarbiai, laikosi kalbos etiketo.</p>	<p>Aptaria mandagaus bendravimo, elgesio taisykles žaidžiant, inscenizuojant įvairias vaidybinis situacijas, klausantis skaitomų tekstų, kalbant telefonu. Kuria mandagaus bendravimo taisykles. Nepertraukia kalbančiojo, išklauso šalia esančius asmenis, stengiasi juos suprasti. Moka pasisveikinti, padėkoti, paprašyti, atsiprašyti, palinkėti. Žaidimo, bendros veiklos metu bando naudoti lankstesnes valios reiškimo formas: prašymą, derėjimąsi, raminimą, susitarimą. Savo kalboje vengia svetimybių, barbarizmų, stengiasi kalbėti taisyklingai. Aiškiai supranta, kaip nemaloniai veikia kitą žmogų nekultūringa, grubi kalba. Išreiškia savo nuomonę jos neprimetant kitiems.</p>
<p>Kalba taisyklingai, išraiškingai, raiškiai.</p>	<p>Eksperimentuoja kūno ir žodine kalba, kalbinę raišką sieja su judesiu. Kalba, keičiant veido mimiką, balso tembrą, pasakant greitai ir lėtai, tyliai ir garsiai. Klausosi raiškiai, taisyklingai pedagogo garsiai skaitomų tekstų. Stengiasi aiškiai tarti visus gimtosios kalbos garsus. Žaidžia vaidmeninius žaidimus, pritaikydami kalbą pasirinktam vaidmeniui. Aiškiai, tiksliai reiškia savo mintis. Perduoda informaciją kitam, nenukrypstant nuo pagrindinės pokalbio temos.</p>
<p>Sprendžia įvairiose situacijose kylančias problemas.</p>	<p>Diskutuoja, aiškinasi su bendraamžiais iškilusią problemą. Tariausi, pasiskirsto darbais, aptaria, kaip sekėsi. Siūlo įvairius problemų sprendimo būdus, remiantis girdėtais kūriniais, nagrinėjant ir vertinant veikėjų poelgius. Kelia hipotezes, prognozuoja galimus įvykių padarinius, pats aiškinasi, svarsto. Aiškinasi IKT naudojimosi pavojus ir svarbą. Kartu su pedagogu ieško internete reikiamos informacijos. Bendrauja su spec. poreikių turinčiais vaikais, padeda jiems įsitraukti į veiklą, žaidimus.</p>
<p>Geba atsiskleisti per meninę raišką kaip savitą komunikavimo būdą.</p>	<p>Varto dailės knygas, albumus, domisi reprodukcijomis, komentuoja. Lankosi parodose, spektakliuose, koncertuose. Bendrauja žodžiu, raštu, piešiniu, ženklais, mimika, plastiniais judesiais, šokiu, dainavimu. Dalyvauja teminės Kalbos savaitės renginiuose: šventėse, koncertuose, spektakliuose, parodose, ekskursijose. Išreiškia savo individualumą: kartu su draugais dalyvauja įvairiuose pasirodymuose, vaidina, deklamuoja, mėgdžioja, improvizuoja, šoka, dainuoja. Patirtus įspūdžius perteikia popieriaus lape. Seka savos kūrybos pasakas, istorijas, sugalvoja istorijos pradžią ir pabaigą, kuria eiliuotus tekstus, laisvai fantazuoja. Saviraiškai naudoja mimiką, judesį, kūną. Kuria knygas, laikraščius, juos iliustruoja, pasakoja apie tai, ką nupiešė. Kuria reklamas, bilietus, pasveikinimus, gamina užrašus, rašo receptus kūrybiniams žaidimams. Atpasakojant pasakas, naudoja lėlių teatro lėles.</p>

	<p>Vaidina savo sukurtas situacijas.</p> <p>Dalyvauja lopšelio-darželio, rajoniniuose, respublikiniuose skaitovų konkursuose, mažųjų kūrėjų sambūriuose, šventėse ir kituose renginiuose.</p>
Ugdymo sritis: skaitymo ir rašymo pradmenys	
Vertybinių nuostata	
Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.	
Esminis gebėjimas	
Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.	
Domisi skaitymu.	<p>Domisi grupėje esančiomis knygomis, žurnalais, enciklopedijomis.</p> <p>Domisi raidėmis, žodžiais bei įvairiais simboliais ir jų reikšmėmis.</p> <p>Žaidžia žodžiais, ieško panašiai skambančių, kuria eilėraščius, greitakalbes, mįsles.</p> <p>Pastebi raidžių panašumus ir skirtumus. Atpažįsta kai kurias raides.</p> <p>Pasakoja apie savo mėgstamas knygas, veikėjus, jų nuotykius, vertina veikėjų poelgius.</p> <p>Kuria išgalvotas ar perkuria girdėtas istorijas, pasakas, improvizuoja.</p> <p>Varto, žiūrinėja knygas, periodinius leidinius, žodynus, patys ieško reikiamos informacijos.</p> <p>Žino, kad knygos turi autorių, pavadinimą, iliustracijas.</p> <p>Ieško įdomių žodžių knygelėse, aiškinasi jų reikšmes, sudarinėja įdomių žodžių knygas.</p> <p>Pastebi žodžius, skambančius taip pat ir skirtingai.</p> <p>Domisi grupėje esančiais ženklais, kortelėmis su užrašais, skelbimų lentomis, raidėmis, bando "skaityti".</p> <p>Skaitinėja, pasakoja, ką pats „parašė“.</p> <p>Kuria raidžių pasakas, mįsles, eilėraščius, patarles.</p> <p>Dėlioja įvairias raidžių, žodžių korteles, paveikslėlius su raidėmis ir žodžiais, bando perskaityti.</p> <p>Naudoja magnetines raides žodžiams dėlioti.</p> <p>Domisi abėcėlės raidėmis, tekste suranda žodžius, prasidedančius ta pačia raide.</p> <p>Sieja garsus ir raides, išgirsta pirmą ir paskutinį garsą žodžiuose.</p> <p>Tardamas garsą, suranda jį atitinkančią raidę tekste.</p> <p>Dalyvauja bibliotekos renginiuose, susipažįsta su naujausia literatūra.</p> <p>Lankosi pašte, knygyne.</p> <p>Padedamas suaugusiųjų, steigia grupės bibliotekėlę, tvarko apiplyšusias knygas.</p>
Domisi rašymu.	<p>Suvokia, jog sakytinė kalba gali būti perteikta raštu.</p> <p>Išbando įvairias rašymo priemones: pieštuką, flomasterį, rašiklį ir kt.</p> <p>Tyrinėja raštą ir bando jį imituoti.</p> <p>Kopijuoja, kuria, piešia ornamentus.</p> <p>Rašymo pradmenų įgūdžiams naudoja smėlį, lenteles, stiklą, kreidutes, lazdeles, gamtinę medžiagą, kalkę.</p> <p>Išreiškia savo išgyvenimus, patirtį, mintis, jausmus, įspūdžius, fantazijas piešiniais, ženklais, simboliais, žodžiais.</p> <p>Rašo laiškus, sveikinimus, palinkėjimus.</p> <p>Piešia ir dekoruoja raides popieriaus lape.</p>

	<p>Rašinėja beprasmius ir prasmingus žodelius, skaitmenis, piešia įvairių trikampių, apskritimų, kvadratų kombinacijas.</p> <p>Spausdintinėmis raidėmis parašo savo vardą ir kitus jam reikšmingus žodžius.</p> <p>Žodžių dėliojimui naudoja kubelius, korteles.</p> <p>Kuria įvairaus turinio ir formos individualias ir grupines knygas, laikraštį, kvietimus, skelbimus, atvirukus.</p> <p>Iliustruoja savo sugalvotus pasakojimus, rengia parodėles. Savo knygelėms sugalvoja pavadinimus.</p> <p>Kompiuteriu parašo keletą raidžių ar žodžių, juos perskaito.</p>
--	--

2.5. MENINĖ KOMPETENCIJA

2.5.1. DAILĖ

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Ugdymo sritis: Vizualaus meno raiška	
Vertybinė nuostata Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.	
Esminis gebėjimas Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas vizualinėje kūryboje.	
Dailės raiškos priemonėmis reiškia savo mintis, idėjas, sumanymus.	<p>Apžiūri ir išbando dailės įrankius – teptukus (trys dydžiai), indelius vandeniui, paletę, steką, lipdymo lentelę, spaudukus, žirkles ir kt.</p> <p>Eksperimentuoja su dailės priemonėmis: akvarele, guašu, vaškiniais pieštukais, flomasteriais, anglies pieštukais, tušu, klijais, plastilinu, modelinu.</p> <p>„Keverzoja“ vertikalius, horizontalius brūkšnius popieriaus lape, piešia „karakulius“.</p>
Eksperimentuoja ir atranda įvairius raiškos būdus: linijas, dėmes, jų derinius.	<p>Eksperimentuoja ant didelio popieriaus lapo kreida, anglies pieštuku, teptuku.</p> <p>Mokosi pajusti liniją, stebi dėmes, spalvas, formas ir šią patirtį panaudoja išgyvenimams, idėjoms reikšti.</p> <p>Piešia pagaliuku ant smėlio, sniego.</p> <p>Piešia kreida ant lentos, asfalto.</p> <p>Tyrinėja įvairias linijas: tiesias, vingiuotas, laužytas, taškuotas, spiralines, vertikalias, horizontalias, įstrižas ir kt. Jas įdomiai pavadina: gyvatėlė, sraigė, bangos ir t.t.</p>
Naudoja grafinius ženklus: raides, skaičius, rodykles.	<p>Dėlioja grafinius ženklus iš pagaliukų, šiaudelių.</p> <p>Dekoruoja raides, skaičius įvairiomis linijomis, formomis.</p>
Piešia įvairias geometrines, laisvo kontūro formas, įvairiai jas jungia.	<p>Apipiešia savo plaštaką, pėdą, apvedžioja trafaretų formas, taip išgaudami norimą piešinį, paveikslą.</p> <p>Nusako formų charakterius.</p>
Mato ir kalba apie skirtingas linijas gamtoje visais metų laikais.	<p>Piešia lietu, vėją, snigimą, augimą, audrą.</p> <p>Dėmėmis vaizduoja lengvumą, sunkumą, tylą, triukšmą, chaosą, tvarką ir kt. Mėgina atkurti tai, ką matė, prisiminė, ką girdėjo.</p>
Vaizduoja įvairių objektų simbolius.	<p>Išvedžioja žmogaus, žvėrelio siluetą. Piešia žmogaus veidą, lūpas, plaukus, akis, nosį, žmogaus figūrą, simbolius ir kitas detales.</p>

	Išreiškia žmogaus mimiką įvairių linijų pagalba.
Geba atlikti darbelius, jungia 2-3, o vėliau ir daugiau spalvų, jas pavadina, maišo, atranda naujų.	Piršteliais, plaštaka, pėda, išbando įvairias dailės medžiagas, popieriaus paviršių, faktūrą, formas. Stebi ir žaidžia, eksperimentuoja su septyniomis vaivorykštės spalvomis (raudona, oranžinė, geltona, žalia, žydra, mėlyna, violetinė), nustato jų eiliškumą, jas pavadina. Skiria šiltas, šaltas, papildomas, pagrindines spalvas. Eksperimentuoja su dviem spalvomis ir išgauna naują spalvą (geltona + raudona = oranžinė, mėlyna + raudona = violetinė, geltona + mėlyna = žalia). Domisi spalvų kontrastais, deriniais (juoda ir balta, žalia ir raudona).
Domisi dailės žanrais, dailininkais, jų kūriniais. Reiškia spalvomis literatūros, muzikos kūrinio meninius įspūdžius.	Stebi ir aptaria peizažą, natūrmortą, portretą, fotografiją, taikomąją dailę. Atlieka darbus pagal šiuos žanrus. Varto ir aptaria M. K. Čiurlionio, A. Savicko ir kt. dailininkų dailės albumus, gėrisi jų darbais.
Plėtoja jutiminį suvokimą, tyrinėja, eksperimentuoja, gėrisi praeities ir dabarties liaudies meno kūriniais.	Tyrinėja tautodailės ir profesionalių menininkų kūrinius, jaučia skirtumus, intuityviai suvokia tautos dailės savitumus. Stengiasi suprasti įvairius praeities ir dabarties meno simbolius. Stebi tautinių rūbų, juostų, lovatiesių audimo raštus, spalvų derinius, patys ornamentuoja, dekoruoja.
Geba eksperimentuoti ir veikti įvairiomis dailės technikomis.	Štampuoja su guašu, akvarele pirštukais, štapais iš daržovių, porolono, kamščių, lapų, augalų, trintukų ant popieriaus, audinio. Lieja dažus ant stiklo, plastiko, popieriaus, polietileno plėvelės ir atspaudžia monotipijas. Nupieštas detales tepa lipalu ir barsto smėliu – mišri technika. Atlieka darbus mišria technika: vaškinais pieštukais ir akvarelė, klijuoja įvairias medžiagas, tapymą derina su štapavimu. Atlieka vitražinius darbus. Piešia, tapo ant tapetų, gofruoto popieriaus, audinio, medžio plaušo, kartono ir kt. Pratinasi saugiai ir taupiai elgtis su dailės priemonėmis, medžiagomis.
Mato ir atranda plokščių formų pasaulį, išreiškia save komponavimu, dekoratyviniu vaizdu. Geba išreikšti save erdvinėmis formomis.	Kerpa žirkklėmis įvairias popieriaus juosteles, jas padalina į kvadratus, stačiakampius, skritulius, trikampių. Dėlioja iš geometrinių figūrų, įvairius ornamentus, jaučia ritmą, simetriją, chaosą. Kerpa per pusę sulenktą lapą pagal piešinį ir išgauna simetrinį karpinį. Kerpa įvairias detales, formas ir sujungia jas į peizažą, portretą, natūrmortą. Plėšo popierjuostas į smulkius gabaliukus ir jais padengia nupieštą formą, foną. Kerpa, klijuoja popierių, audinį, kailį, įvairios faktūros popierių Glamžo popierių, daro koliažą. Kerpa, klijuoja įvairias formas ir dekoruoja flomasteriais, vaškinais pieštukais, guašu ir kt. Kerpa įvairius paveikslėlius iš senų žurnalų, rūšiuoja pagal temas: žvėrys, paukščiai, mašinos, žmonės, medžiai ir t.t. Klijuoja gamtinę medžiagą, sausas gėles, lapus, smilgas – kuria floristinius darbelius.

	<p>Atlieka lankstymo iš popieriaus darbelius, lenkia lapą pusiau, lanksto nosinaitę, knygutę, namelį, piniginę, laivelį – origami technika.</p> <p>Išlankstytus darbelius dekoruoja įvairiais dažais, priemonėmis.</p> <p>Lipdo iš įvairių medžiagų: plastilino, drėgno smėlio, molio, sniego, tešlos, modelino, krakmolo masės, eko vatos. Mokosi lipdyti iš atskyrų detalių, skulptūriniu būdu, formą išgaudami iš vientiso medžiagos gabalo.</p> <p>Konstruodami, statydami atranda įvairias formas ir erdvės derinius, konstrukcijas, suvokia konstrukcijos santykį.</p>
Domisi verslumu.	<p>Apžiūri savo šalies valiutą – eurus, eurocentus. Aptaria su draugais, kas juose pavaizduota, kokio nominalo pinigai, kam jie skirti, ką galima nusipirkti už juos.</p> <p>Piešia, kerpa iš popieriaus, matuoja dydį pagal tikrų pinigų pavyzdį, daro pinigėlius žaidimams. Sudeda juos į išlankstytas iš popieriaus pinigines.</p> <p>Darželyje organizuojamoje Kaziuko mugėje kartu su auklėtoja ar tėveliais perka už tikrus pinigus prekes.</p>
Dalyvauja individualiuose dailės žaidimuose – terapijoje.	<p>Piešia pagal muziką magnetinėje lentoje, ant šviesos stalo dėlioja gamtinę medžiagą, sagas, popieriaus juosteles, barsto smėlį, ant jo piešia.</p> <p>Įvairiomis spalvomis kuria, spalvina mandalas, fraktalus.</p> <p>Kuria teatrą iš nupieštų figūrų, padarytų lėlyčių. Vaidina sugalvotą siužetą ar žinomą pasaką.</p> <p>Smaigsto gėles, kartonines figūras „žaliojoje pievelėje“ iš putoplasto.</p> <p>Tapo ant molbertų guašu, akvarele.</p>
Naudojasi IKT	<p>Piešia ir spalvina naudodamas kompiuterio programą „Piešimas“.</p> <p>Gėrisi sukurtu vaizdu, rodo draugams.</p> <p>Fotografuoja su skaitmeniniu fotoaparatu ar telefonu draugus, gamtos vaizdus, augalus, vaisius, daržoves ir kt.</p> <p>Atrenka įdomius vaizdus, išsaugoja ar išleidžia per spausdintuvą, kuria albumus, knygeles.</p> <p>Naudoja planšetes, fotografuoja, filmuoja.</p>
Ugdymo sritis: Vizualaus meno estetiškas suvokimas	
Vertybinių nuostatų	
Domisi, gėrisi, grožisi aplinka, vizualaus meno kūriniais, menine veikla.	
Esminis gebėjimas	
Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.	
Geba domėtis, grožėtis aplinka, estetiniais išgyvenimais dalintis su kitais	<p>Stebi ir gėrisi aplinkos daiktais, gamta ir jos reiškiniais.</p> <p>Lankosi dailės darbų parodose, varto reprodukcijų albumus, analizuoja, kokie yra praeities, o kokie dabarties kūriniai.</p> <p>Pasivaikščiojimų metu grožisi ir aptaria skulptorių ir architektų darbus.</p> <p>Vartydami knygeles iliustracijose įžvelgia realų ar fantastinį pasaulį, apibūdina savo pojūčius.</p> <p>Grožisi savo ir kitų dailės kūryba, dalinasi įspūdžiais.</p> <p>Domisi draugų idėjomis, gėrisi jų darbais.</p> <p>Kuria pasakojimus pagal savo ir draugų dailės darbelius.</p>

2.5.2. PAPILDOMA INDIVIDUALI MENINĖ VEIKLA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Ugdymo sritis: Papildoma individuali dailės veikla dailės studijoje	
Vertybinė nuostata Plėtoja, tobulina dailės gebėjimus, polinkius, ugdomi estetinę nuovoką.	
Esminis gebėjimas Jaučia pasitenkinimą kuriant, pasitiki savimi, dalyvauja meniniuose projektuose, parodose.	
Geba plačiau, išsamiau, originaliau komponuoti daiktus plokštumoje ir erdvėje atitinkama menine tvarka.	Ieško įdomių komponavimo variantų, kuria statiškas dinamiškas kompozicijas. Galvoja ką ir kaip pavaizduoti. Kuriam eskizus būsimiems darbams.
Giliau pasineria į linijų ir dėmių pasaulį.	Piešia ir pavadina įvairias linijas, nusako jų charakterius ir kontrastus: stiprios ir silpnos, plonos ir storos, tiesios ir lenktos, ilgos ir trumpos, banguotos ir laužytos, vertikalios ir horizontalios, įstrižos, spiralinės, nepertraukiamos ir punktyrinės, šviesios ir tamsios, spalvotos. Piešia linijomis daiktų kontūrus, siluetus, vaizduoja formas. Piešia kelių linijų kombinacijas. Piešia ir apibūdina dėmes: griežtas, laisvas, silpnas, stiprias, lygias, tapybiškas, vienspalves, daugiaspalves, vientisas ir išblaškytas. Pritaiko dėmėms fonus.
Plačiau domisi spalvotyra, eksperimentuoja su spalvomis.	Nusako spalvų charakterius: tamsios – sunkios, šviesios – lengvos, džiuginančios, varginančios, linksmos, liūdnos, niūrios, skaisčios ir t.t. Spalvas tamsina, balina, gauna atspalvius. Eksperimentuoja su trimis pagrindinėmis spalvomis: geltona, raudona, mėlyna. Analizuoja lietuvių liaudies meno spalvinę darną. Naudoja šviesių ir tamsių spalvų sąveikos dėsnius. Domisi spalvų simboliškai prasme ir spalvų psichofiziologinėmis ypatybėmis.
Geba įsijausti į architekto, dizainerio, skulptoriaus, dailininko, keramiko, vaidmenį.	Kuria įvairių žanrų plokštuminius paveikslus: peizažą, natūrmortą, portretą. Iš modelino gamina vazas, medalius, gėles, namelius, varpelius, karolius ir kitus erdvinius ir plokštuminius darbus. Konstruoja iš įvairios gamtinės medžiagos namus, pilaites, kaimo trobeles, šiuolaikinius namus, pramogų centrus, daro maketus. Kuriam iš modelino žmogaus figūrą, biustą, išgauna žmogaus ir gyvūno kūno charakterį, formą, išgauna įdomią faktūrą naudodami steką, pagaliukus ir kt. Dalyvauja avangardinės mados iš buitinių atliekų šventėje “Eko stilius“ darželyje ir rajone.
Domisi įvairiais meno albumais, dailės parodomis, muziejaus eksponatais.	Apžvelgia Lietuvos ir užsienio šalių dailininkų dailės albumus, reprodukcijas. Atrenka darbelius į skelbiamas parodas, apipavidalina juos, užbaigia, siunčia į parodas. Lankosi miesto muziejuje, paveikslų galerijoje. Domisi dailininkų atrastomis naujomis dailės technikomis, nori

	<p>jomis eksperimentuoti, atlikti darbelius. Piešia, tapo, daro koliažus, monotipijas ant A3 ir kitokio formato bei įvairios faktūros popieriaus, tapetų, audinio, medžio pluošto ir kt. Foną dengia gvašu, akvarele, vaškiniiais pieštukais, žvakės lašais ir dūmais, akrilu, laku ir ieško naujų išraiškos būdų. Dalyvauja rajono kultūros centro dailės galerijos “Homo ludens” organizuojamose parodose, konkursuose. Dalyvauja Jonavos krašto muziejaus organizuojamuose renginiuose.</p>
Domisi formomis kurias teikia gamta ir kuria žmogus.	<p>Nagrinėja medžio ir kitų gamtos augalų konstrukcijas bei sandarą . Domisi paukščių, žvėrių įvairove ir sandara . Atranda liaudies kūrinuose stilizuotas gamtos formas. Patys kuria įvairių formų daiktus, juos klasifikuoja: indai, baldai, drabužiai ir kt. Aiškinasi daiktų ir formų simetriją, plastiką, proporciją ir panaudojimo galimybes. Dalyvauja gamtosauginėje akcijoje “Aš noriu gyventi’ darželyje, rajone, respublikoje. Kartu su tėveliais dalyvauja darželio bendruomenės meninės raiškos parodose Kalėdų, Vasario – 16-osios, Kovo 11 – osios, Velykų ir kitų švenčių proga.</p>

2.5.3. MUZIKA, ETNOKULTŪRA IR ŠOKIS

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Ugdymo sritis: Muzikinė raiška	
Esminė nuostata Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti muzikinėje veikloje.	
Esminis gebėjimas Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas.	
Laisvai, spontaniškai, muzikinės raiškos priemonėmis reiškia savo nuotaiką, idėjas, mintis.	<p>Mėgdžioja gamtos, aplinkos garsus, gyvūnų, paukščių balsus. Atskiria ir nusako gyvus, muzikinius ar techninius garsus. Susikaupia ir įsiklauso į tylą, paaiškina, kuo ji yra vertinga (ramina, atpalaiduoja, ilsina ir kt.). Apibūdina muzikuojant išskylančius išgyvenimus žino muzikos nuotaikas (linksma, liūdna ir kt.). Dainuoja paprastas intonacijas įvairiomis dermėmis (mažoras, minoras). Dainuodamas, niūniuodamas, intonuodamas reiškia savo emocijas ir mintis. Žaidžia muzikinius žaidimus, ratelius, dainuoja vienbalses daineles.</p>
Tyrinėja ir naudoja įvairius garso išgavimo būdus.	<p>Dainai, šokiui, žaidimui naudoja įvairius garso išgavimo būdus: pučia, muša, braukia ir kt. Skiria atraminius garsus, ilgus ir trumpus, aukštus ir žemus garsus. Pakartoja paprastus kelių garsų ritminius, ar melodinius darinius. Žaidžia kontrastinga dinamika ir tempais. Ritmuoja paprastus darinius dviejų ir trijų dalių metru, pasitelkdamas kūno judesius, ar muzikos instrumentus.</p>

<p>Improvizuoja, komponuoja, kuria.</p>	<p>Žaidžia garsais, improvizuoja, kuria, ieško ir randa tinkamų garsų kompozicijai sukurti. Nurodo keletą įprastų ir neįprastų garso išgavimo būdų. Kuria ir ieško kartu su kitais, stengiasi bendradarbiauti. Žino, kad galima muzikuoti vienam ir grupėmis, nusako, kad grupėje muzikuojant, reikia derintis vienam prie kito. Iš buitinių atliekų, gamtos daiktų pasigamina paprasčiausius žaislinius instrumentus.</p>
<p>Ugdo gerą muzikinį skonį.</p>	<p>Intuityviai skiria gerą muzikinį kūrinį nuo beverčio. Nusako ir supranta, kad ne visi kūriniai gali turėti vienodą meninę vertę. Žino kelis lietuvių ir pasaulinės klasikos kompozitorius.</p>
<p>Ugdo, turtina ir plėtoja tautiškumo jausmą, kultūrinę patirtį etninėmis meno vertybėmis.</p>	<p>Atpažįsta lietuviškus ir kitų kraštų muzikinius kūrinius bei tradicinius instrumentus. Stebi, klausosi, susipažįsta su tautosaka, etnomuzika. Įvardija kelis tradicinius, ar girdimo kūrinio instrumentus. Lygina įvairių tautų muziką, jaučia tarp jų skirtumus. Jaučia ir skiria pagrindinių etninių švenčių laiką, papročius ir tradicijas. Suvokia liaudies muzikos vertę. Dėmesingai klausosi įvairių stilių muzikinius kūrinius. Žino, kad muzika užrašoma natomis ir jos skaitomos.</p>
<p>Palaiko santykius su skirtingų kartų atstovais, perima tautos vertybes, dorovines nuostatas, tradicijas.</p>	<p>Perima etnokultūrinės tradicijas. Palaiko glaudų ryšį su tautos vertybių saugotoju-Jonavos krašto muziejumi. Gamina primityvius liaudies instrumentus: dūdeles, birbynes, barškučius ir kt. Plėtoja gebėjimus kurti daineles, žaidimus, lopšines ir kt. Jaučia liaudies kūrybos formas. Žaidžia tėvelių, senelių pamėgtus vaikystės ratelius ir žaidimus, dainuoja daineles, seka pasakas ir kt. Kartu su šeimos nariais dalyvauja vakaronėse, tradicinėse šventėse. Supranta tradicinių švenčių papročius. Puošia, ruošia aplinką šventėms: gamina atvirukus, dainuoja kalendorines dainas, žaidžia ratelius.</p>
<p>Lavina muzikinę klausą, balso diapazoną, dikciją ir kvėpavimą.</p>	<p>Klauso, jaučia atliekamos dainelės nuotaiką, charakterį. Kontroliuoja kūno laikyseną dainavimo, ratavimo metu. Atlieka įvairius kvėpavimo pratimus, žino, kam jie reikalingi. Girdi šalia esantį draugą, pedagogą, muzikinį pritarimą, ansambliuoja. Žaismingais pratimais plečia balso diapazoną. Dainuoja su instrumentu ir a cappella. Naudoja greitakalbes, mįsles, rečitavimus. Kuria savo melodijas.</p>
<p>Lavina ritmo, garso intensyvumo pojūtį.</p>	<p>Dainuoja su dinamika, frazuoja. Pritaria dainelėms ritminiais kūno judesiais ar ritminiais instrumentais. Groja pogrūpiams, orkestruoja. Jaučia tempų kaitą. Ansambliuoja: kartu įstoja po įžangos, frazuoja, klauso ir girdi, kartu baigia kūrinį.</p>

Moka pagrindinius muzikinius terminus.	Supranta, naudoja sąvokas: kompozitorius, poetas, atlikėjas, liaudies kūryba, smuikininkas, pianistas, dirigentas ir kt. Domisi, kur skamba muzika-salėse, kino filme, teatre, namuose, darželyje ir kt. Pažįsta dainos formą: posmas ir priedainis. Naudoja, taiko terminus: pauzė, nata, gama ir kt. Supranta, kas gali atlikti muziką: orkestrai, chorai, ansambliai, solistai ir kt.
Moka orientuotis erdvėje, koordinuoja judesius.	Jaučia judėjimo kryptį ir tempą. Užveda, sustoja į ratą. Ratuoja į abi puses. Mažina, didina ratą. Jaučia tarpus tarp ratuotojų, išlaiko rato formą. Sukasi poromis, už parankių, po vieną. Ritmiškai atlieka įvairius šokio, rato judesius: plojimus, trepsėjimus, siūbavimus ir kt. Žino pagrindinius šokio žingsnelius: dvigubas, šoninis, liaunas bėgamasis ir kt. Stebi, atlieka, atkartoja suaugusių rodomus šokio žingsnius.
Dalyvauja meniniuose projektuose.	Dalyvauja darželyje, rajone, respublikoje rengiamuose koncertuose, konkursuose, projektuose. Derina skirtingas meninės raiškos priemones, saviraišką, kūrybą vientisu aspektu: dainuoja, šoka, juda, atlieka, kalba, vaizduoja, groja ir kt. Muzikalūs vaikai papildomai ugdomi individualiai. Ansamblio „Pievelė“ nariai dalyvauja tradiciniuose ir naujuose darželio, rajono, respublikiniuose projektuose, koncertuose ir konkursuose: „Jievaro tiltas“, „Dainų dainelė“, „Spalvingoj eilėraščių pievelė“, „Tramtatulis“, „Labas, Žeme“, „Pabūkim, padūkim“, „Atostogų pieva“ ir kt.
Saugoja ir puoselėja kultūrinės vertybes.	Aktyviai dalyvauja šventinių rytmečių programėlėse. Švenčia kalendorines šventes. Susipažįsta su etnokultūrinėmis tradicijomis. Mokosi tradicinių liaudies dainelių, žaidimų, ratelių. Išmoksta patarlių, priežodžių, juos panaudoja šnekamojoje kalboje. Lankosi mugėse, susipažįsta su tradiciniais lietuvių amatais. Lankosi mieste organizuojamuose koncertuose, kituose renginiuose. Suaugusiojo padedami rengia koncertus, spektaklius darželyje.
Ugdymo sritis: Muzikos ir šokio estetinis suvokimas	
Vertybinė nuostata Domisi, gėrįsi, grožįsi aplinka, muzikine veikla.	
Esminis gebėjimas Džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.	
Domisi, žavisi muzika, šokiu, estetiniais išgyvenimais, įspūdžiais dalinasi su kitais.	Klausosi ir girdi aplinkos, gamtos, muzikos garsus, geba pajusti grožį. Išsako savo nuomonę, pastebėjimus, jausmus. Komentuoja, kokius garsus girdi, kuo jie patiko, arba nepatiko. Vertina savo ir draugų pasirodymus.

2.5.4. VAIDYBA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Ugdymo sritis: Vaidybinė raiška	
<p>Vertybinių nuostatų Jaučia vaidybinės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti vaidybinėje veikloje.</p>	
<p>Esminis gebėjimas Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas vaidindamas.</p>	
<p>Atpažįsta vaidybinės ir teatrinės veiklos žanrus aplinkoje ir naudoja veikloje, išgyvena kūrybos džiaugsmą, pasitenkinimą</p>	<p>Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja žaislus, tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. Kuria dialogą tarp veikėjų. Kuria lėlių dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją.</p> <p>Žiūri stalo, lėlių, šešėlių teatro vaidinimus, patys įsijungia į veiksmą.</p> <p>Lankosi įvairiuose spektakliuose, juos aptaria, pratinasi atpažinti ir įvardinti žanrą (dramos, lėlių, pantomimos ir kt.)</p> <p>Pratinasi pastebėti, atpažinti ir pasakyti, kokie vaidybiniai elementai naudojami grupės veikloje, darželyje, teatro vaidinimuose.</p> <p>Žaidžia vaidmeninius siužetinius, socialinius žaidimus panaudodami lėles, kaukes, aplinkos daiktus, aprangos detales, buitines atliekas ir kt.</p> <p>Gamina kartoninius stalo, pirštinius, skudurinius, popierinius ir lazdelinius veikėjus, kuria scenografiją pasirinktiems vaidinimams, miniatiūroms.</p> <p>Paruošia vaidmenis, spektakliukus, improvizacijas įvairioms šventėms ar kylančiai problemai atskleisti, ieškant jos sprendimo būdų. Parodo juos darželio vaikams, tėveliams.</p> <p>Apibūdina, kas jam pačiam patinka ar nepatinka vaidinant, pasako savo nuomonę.</p> <p>Pasakoja vaidybos sukeltus išpūdžius, mintis, dalinasi patirtomis emocijomis. Geranoriškai vertina savo ir kitų vaidybinius bandymus. Droviausieji vaikai į vaidybines veiklas įsitraukia palaipsniui.</p> <p>Vaidybą sieja su daile, muzika, judesiu, šokiu, savitai išgautais garsais.</p>
Ugdymo sritis: Vaidybos estetiškas suvokimas	
<p>Vertybinių nuostatų Domisi, gėrįsi, grožįsi aplinka, vaidybine veikla.</p>	
<p>Esminis gebėjimas Džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos vaidybos estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, išpūdžiais.</p>	
<p>Domisi, gėrįsi vaidyba, geba pasidalinti išpūdžiais apie savo, draugų ar profesionalų vaidinimą.</p>	<p>Pasakoja, kokį veikėją pats vaidino, koks jo charakteris, ką jis veikė, kas nutiko vėliau.</p> <p>Bando vertinti savo sukurtą vaidmenį, analizuoja asmeninius pasiekimus.</p> <p>Vertina draugų, artistų profesionalų pasirodymą, atliktą vaidmenį.</p> <p>Atpasakoja, ką matė scenoje, kokie spektaklio veikėjai patiko (nepatiko), ką suprato.</p> <p>Pasakoja apie vaidinimo sukeltą nuotaiką, reiškia asmenines emocijas, vertinimus.</p>

UGDYMO METODAI IR UGDYMO PRIEMONĖS

Ikimokykliniame amžiuje pagrindinė ugdymo(si) forma yra įvairi vaikų veikla:

- Visos grupės veikla: ryto ir popietės ratai, žaidimai, dailės, muzikos ir kūno kultūros užsiėmimai, išvykos, ekskursijos, šventės, pramogos.
- Veikla grupelėse: žaidimai, tyrinėjimai, diskusijos, kalbos korekcijos užsiėmimai.
- Individuali veikla: savarankiška vaiko veikla kampeliuose, žaidimai, individualių gebėjimų lavinimas (dailės, muzikos), individualus bendravimas su auklėtoja ir kitais specialistais.

Ugdymo metodai parenkami atsižvelgiant į vaikų poreikius, galimybes, amžių.

- Pagrindinis ikimokyklinio ugdymo metodas bei natūralus ugdymosi būdas – žaidimas.
- Žodiniai metodai: pokalbiai, pasakojimai, aiškinimai.
- Praktiniai metodai: įvairios veiklos.
- Probleminiai metodai: ieškoma sprendimų, kalbama, aiškinamasi.
- Tiriamieji metodai: stebėjimai, eksperimentai, tyrinėjimai.
- Taisyklės, tinkamo elgesio modeliavimas (mokymas), savitvarda.
- Netradiciniai metodai: ryto, popietės ratai „Minčių lietus“, diskusijos, debatai, projektų rengimas, interviu, grupių taisyklių kūrimas, inscenizacija, knygelių, sienlaikraščio leidimas, kūrybinio laiško rašymas, kolektyvinis darbas, pasivaikščiavimas, išvykos, parodos, konkursai, šventės, rytmečiai, akcijos, talkos, saviraiškos žodžiu, judesiu, menų, kalbos, sveikatingumo savaitės, ugdymosi priemonių gaminimas ir kt.

Siekama, kad ugdymo priemonės atitiktų vaikų amžių, individualius gebėjimus, poreikius ir :

- tenkintų norą žaisti, bendrauti, bendradarbiauti;
- skatintų vaiko aktyvumą, savarankiškumą, saviraišką, kūrybiškumą, meninės raiškos gebėjimų ugdymąsi;
- skatintų kaupti naują patirtį, išbandyti naujas veiklos formas bei pažinimo būdus : tyrinėti, eksperimentuoti, mokytis spręsti problemas ir kt.;
- sudarytų sąlygas natūraliai plėtotis vaikų kultūrai;
- tenkintų vaikams būdingą judėjimo poreikį.

Grupės aprūpintos priemonėmis veiklai:

- daiktais: sporto inventoriui, eksperimentavimui, tyrinėjimui, bandymams skirta įranga, techninėmis ugdymo priemonėmis, muzikos instrumentais, garso priemonėmis, kompiuteriais ir kt.
- žaislais: siužetinėmis žaislais, stalo, konstrukciniais žaidimais ir kt.
- medžiagomis: modelinu, moliu, plastiku, įvairiomis gamtinėmis medžiagomis ir kt.
- literatūra: vaikų literatūra, vaikų enciklopedijomis, žemėlapiams, metodine literatūra ir kt.

V SKYRIUS

UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimų vertinimas - neatsiejama kokybiško ugdymo(si) proceso dalis, tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą atskirais amžiaus tarpsniais kaupimas ir apibendrinimas. Lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo programa siekiama atliepti ugdytinių poreikius, interesus ir pagal galimybes garantuoti kiekvieno vaiko sėkmę.

Vaiko pasiekimai vertinami, kad:

- pažinti vaiką, jo individualumą;
- išsiaiškinti vaiko patirtį, interesus ir tolesnio ugdymosi poreikius;
- nustatyti vaiko pasiekimų lygį ir daromą pažangą;
- padėti vaikui išgyventi sėkmės jausmą, paskatinti jį elementariai analizuoti savo pasiekimus;
- planuoti individualų darbą su vaiku, numatyti paramos formas ir būdus;
- pritaikyti ugdymosi (si) procesą vaikų grupės ir kiekvieno vaiko poreikiams bei galimybėms;
- tėvams pateikti įdomios informacijos apie vaiką, jo daromą pažangą, pasiekimus;
- įvertinti ar įgyvendinami įstaigos ugdymo tikslai ir uždaviniai.

Siekama, kad vertinimas būtų visapusiškas, objektyvus, informatyvus, planuojamas, fiksuojantis vaiko pažangą, jautrus ir humaniškas, ugdantis vaiko pasitikėjimą, atskleidžiantis esmę: parodantis vaiko pasiekimus ir pažangą, padedantis išvengti problemų.

Vaiko pasiekimų vertinimui naudojami šie metodai:

- vaiko stebėjimas natūralioje kasdieninėje aplinkoje, faktų rinkimas, atskirų situacijų aprašymas;
- pokalbis su vaiku;
- pokalbis su tėvais;
- vaiko realios veiklos rezultatų analizė pagal kompetencijas;
- vaiko realios veiklos nuotraukų analizė;
- vaiko kalbos užrašų ir įrašų analizė;
- vaiko veiklos ir elgesio vaizdo įrašų analizė.

Vaiko pasiekimai vertinami du kartus metuose: rugsėjo-spalio mėnesį ir balandžio-gegužės mėnesį.

Vertinamos 18 vaiko ugdymosi pasiekimų sričių. Išskirtos ugdymosi pasiekimų sričių grupės atitinka socialinę, pažinimo, komunikavimo, sveikatos saugojimo ir stiprinimo ir meninę kompetencijas.

Pedagogai nustato, kuriame pasiekimų žingsnyje yra vaikas, palygindami jo kalbos, bendravimo, elgesio situacijas, kūrybos darbelius su pasiekimų žingsnių aprašymais.

Pedagogai nustato vaiko pažangą vienoje, keliuose ar visose ugdymosi srityse periodiškai stebėdami ir fiksuodami vaiko pasiekimų diagramoje. Vaiko pasiekimų diagrama yra tvirtinama direktoriaus įsakymu.

I - ojo vertinimo tikslas – pažinti vaiką, nustatyti jo pasiekimų lygį bei numatyti jo ugdymo kryptis ir užduotis.

II - ojo vertinimo tikslas – nustatyti individualią kiekvieno vaiko pažangą, informuoti tėvus apie jo gebėjimus, pasiekimus, vaiko pasiekimus susieti su ugdymo programos tikslo ir uždavinių įgyvendinimu.

Vertinimo medžiaga dokumentuojama vaiko pasiekimų aplanke. Šis aplankalas skirtas individualiems vaiko ugdymo(si) pasiekimams fiksuoti .

Aplanke kaupiami:

- ugdytinio pasiekimų vertinimo diagrama;
- anketa „Tėvai apie vaiką“ (iš tėvų (globėjų) gauta informacija apie vaiko individualius įpročius, charakterio bruožus, pomėgius, tėvų lūkesčius);
- vaiko piešiniai, dailės ir kiti darbeliai
- vaiko klausimai, pasakojimai, samprotavimai, žodinė kūryba, išsakytos idėjos;
- vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, keverzonės, raidžių elementai, raidės, žodžiai, sukurtos knygelės;
- tėvų, auklėtojų užrašai, pastebėjimai, specialistų komentarai;
- nuotraukos, įvairios vaiko veiklos stebėjimo užrašai, garso ir vaizdo įrašai;
- auklėtojos užfiksuoti atvejai apie vaiko elgesį, emocinę būseną;
- individualios programos;
- pedagogo refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo perspektyvą.

Vaiko pasiekimų vertinimui nenaudojami testai, anketos, specialiai tam vaikui parengtos užduotys, specialūs klausimai, dirbtinės ugdymo situacijos, vertinimai trikdantys, varginantys vaiką, keliantys jam įtampą.

Vaiko ugdymo pasiekimų pagrindiniai vertintojai :

- pedagogai;
- tėvai (pareiškia savo nuomonę, išsako savo lūkesčius);
- specialistai (logopedas, psichologas, meninio ugdymo mokytojai vertina specialiuosius vaiko ugdymosi poreikius);
- vaikai (vertina savo ir draugų darbelius, išsako savo nuomonę).

Informacijos pateikimas, panaudojimas:

- tėvai su grupės pasiekimais supažindinami susirinkimų metu;
- vaiko pasiekimai ir pažanga aptariama individualiai su tėvais;
- kartu su vaiku pasidžiaugiama jo darbais, ypatingais pasiekimais;
- apibendrinti vertinimo duomenys aptariami mokytojų tarybos posėdyje;
- pedagogas įvertinimo duomenimis remsis planuodamas ugdymo procesą, numatydamas ugdymo individualizavimo galimybes, savo - pedagogo kompetencijų tobulinimo sritis.

Informacija apie vaiko pasiekimus yra konfidenciali, užtikrinamas informacijos saugumas. Auklėtojos vaikų pasiekimų medžiagą perduoda priešmokyklinio ugdymo pedagogams. Vaikui išėjus į mokyklą, pasiekimų medžiaga perduodama į archyvą ir laikoma vienerius metus.

VI SKYRIUS

NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas (LR švietimo ir mokslo ministro 2017-04-24 įsakymas Nr. V-268). Prieiga internetu:
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/03b5e622292911e79f4996496b137f39>
2. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.- Vilnius, 2000. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2FB4C5F44B52>
3. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas.- Švietimo aprūpinimo centras. Vilnius, 2014. Prieiga internetu: https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/02/Lietuvos-Respublikos-svietimo-istatymas_svietstrat.pdf
4. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti.- Vilnius, 2006.
5. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Saugus elgesys. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo auklėtojoms ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams.- Vilnius, 2008.
6. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. - Švietimo aprūpinimo centras. Klaipėda, 2014.
7. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. - Švietimo aprūpinimo centras. Klaipėda, 2014.
8. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. - Švietimo aprūpinimo centras, 2015. Prieiga internetu:
<https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/knyga%20-%20rekomendacijos.pdf>
9. Bakūnaitė J. Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį.- Vilnius, 1998.
10. Ingeborg Becker – Textor. Kūrybiškumas vaikų darželyje. - Vilnius, 2001.
11. Monkevičienė O. Ankstyvojo ugdymo vadovas.- Vilnius, 2001.
12. Piliuvienė A., Dailidienė N., Jakučiūnienė D., ir kt. Ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvenamosios įgūdžių ugdymo programa. - Vilnius, 1997.
13. Rauckis J. Fizinio auklėjimo darželyje metodika. - Kaunas, 1981.
14. Rauckis J., Drungilienė D. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa.- Kaunas, 2003.
15. Švietimo aprūpinimo standartai. 2011. Prieiga internetu:
http://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/Svietimo%20aprupinimo%20standartai%202011_12_12.pdf

16. Trister Dodge D., Colker L. J., Heroman C. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. – Vilnius, 2007.
  17. Trister Dodge D., Rudick S., Berke K. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. – Vilnius, 2008.
  18. Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija. 2013. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=b1fb6cc089d911e397b5c02d3197f3>
-

